

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
V., Lipót-körút 26. félemelet.
Telefonszámok:
Szerkesztőség, kiadóhivatal és
könyvkiadóvállalat ... 95-28
Nyomda ... 98-70

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.
MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztette 1886—1915
SZABOLCSI MIKSA.

Szerkeszti
DR. SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetések felvételnek
a kiadóhivatalban:
V., Lipót-körút 26. félemelet.
Előfizetési feltételek:
Egész évre ... 250 korona
Fél évre ... 125 korona
Negyed évre ... 65 korona

Asquith és Budaváry.

A londoni alsóházban a magyar békeszerződésről folyt e héten tárgyalás. Európának legbetegebb és legsebesebb pontja a „magyar-kérdés”, melyet a szerencsétlen és jogtalan trianoni béke teremtett meg a széttűllő Európában, a kultúra legnagyobb szegényére. A magyar béketárgyalás alkalmából azonban még egy súlyos kérdés merült fel az angol alsóház beszédeiben és ez a „magyar-zsidó-kérdés”. Asquith, a volt angol miniszterelnök, Wedgwood ezredes és még mások is foglalkoztak a magyarországi zsidóság szerencsétlen helyzetével és mély sajnálatukat fejezték ki a zsidóság jelenlegi állapotán. „Megszomorít — mondta Asquith — hogy Magyarországon, ahol eddig a zsidók igazságos védelmet élveztek, ma heves antiszemita-mozgalom uralkodik”. Mások ezenkívül szóvárték, hogy a numerus clausus kizárja a zsidó diákokat a magyar főiskolából. Haller István sötét árnyéka vetődött egy pillanatra az angol parlamentre, Asquith arcába lebent Budaváry szelleme. A nagy európai jogtalan-ság, a magyar-kérdés mellett a mi külön szerencsétlenségünk is szóba került tehát az angol alsóházban.

Az antiszemita propagandának nálunk volt eddig egy elmélete, mely szerint a magyarországi zsidók helyzetéről szóló jelentéseket a külföldön kizárólag szociálisták, kommunisták és bécsi emigránsok terjesztik. A zsidókról szóló hírek csak ezekhez az elemekhez jutnak el, a zsidókról szóló híreket kizárólag ezek az elemek koholják. Aki a külföldön — így hallottuk — eddig a magyarországi zsidók helyzetéről akármit elmondott, az egyrészt mindig kommunista volt, másrészt azért mondta el, hogy ártson vele Magyarországnak. Eddig azt hirdették, hogy a magyarországi állítólagos antiszemitizmusról csak a Bécsi Magyar Ujság, az Ember és más hasonló lapok irtak.

A londoni vita most hirtelen egész mást mutat. Az angol alsóházban nemcsak zsidók ülnek, sőt zsidók ülnek legkevésbé és akik most Magyarország ügyében felszóltak, egyáltalában nem voltak zsidók, Asquith nem munkatársa a Bécsi Magyar Ujságnak, sőt az Embernek sem és Kohn Mórtól, akinek a fiát nem vették fel az egyetemre és az Örömvölgy-mozitól, melyet elvettek zsidó tulajdonosától,

semmiféle ut és kapcsolat az angol alsóházba egyenesen nem vezet. Ugy látszik, a magyar zsidóság helyzete nem csupán kommunisták ügye a külföldön, hanem előkelő anglikánok, lordok és kapitalisták is érdemesnek tartják, hogy a mi állapotunkkal politikailag foglalkozzanak, még pedig szükségesnek tartják — és ez a legfontosabb a londoni vitában — Magyarország érdekében. Hiszen azért tették szóvá a magyarországi zsidók dolgait az angol alsóházban, mert segíteni akartak hazánkon, mert emelni akarták, ezért figyelmeztették rá a magyar kormányzatot, hogy a zsidók elnyomtatása nem a XX. századba való, a zsidóság jajkiáltása középkori zene, s a zsidókkal való bánásmód az európai kultúr-szolidaritás láthatatlan, de szünetnélküli ellenőrzése alatt áll. És amikor egy előkelő politikus Angliában felkel, hogy a trianoni békét erőteljesen megkritizálja és Magyarország sorsának enyhítését követelje és hogy Magyarország jövőjéről reményteljes nyilatkozatokat tegyen, akkor a magyarországi antiszemitizmus elítélése és emlegetése azt jelenti az ő ajkán, hogy Magyarország jövőjének egyik akadálya az antiszemita áramlat, amelyet itten mielőbb meg kell szüntetni.

Nekünk, magyar zsidóknak az angol parlament e távoli hangja és üzenete, mely létvédelmi harcunkban ér, csak platonikus jelentőségű. Asquith harca Budaváry ellen érdekel, de sorsunkon nem változtat. Mi nem kívánhatjuk, nem is kívánjuk, hogy Anglia beavatkozzék a mi függő kérdéseinkbe: a Haller-féle felvételi-vizsga ügyébe, a Tomcsányi-féle mozirendeletbe, a Löw-perbe, a numerus claususba, a trafik-jogokba, a vásárcsarnokok és a munkásszázadok ügyébe... mi nem kívánhatjuk, nem is kívánjuk, hogy külföldi távoli kormányok és külföldi parlamentek ezekkel a dolgokkal törődjenek. Asquith harca Budaváry ellen ezenkívül olyan küzdelem, melyben biztos, hogy itthon Budaváry győzne. De azt hisszük, hogy az angol parlament eseményei nem is nekünk szólnak, magyar zsidóknak, hanem szólnak a magyar társadalom és a magyar politika azon európai részéhez, amely előbb vagy utóbb mégis kezébe fogja venni az ország vezetését és kivezetését a mai állapotok-

ból. Szólnak Andrásynak és intik őt, mennyire tévedett! Szólnak Apponyinak és mutatják neki, hogy az ő utja a helyes. Szólnak az elvonult liberális politikusoknak, szólnak a szabadelvű magyar népnek. És szólnak az antiszemitizmusnak, melynek meg kell látnia, hogy aki külföldön a magyar zsidók helyzetéről beszél, az nem szükségszerűen kommunista, hanem lehet egyszerűen: kultúrember is. Az emberi kultúra, a szabadság és a humanizmus nagy és komoly dolog. Ebben a hanyatló és szörnyű században is érezzük ez eszmék erejét és varázsát. A kultúra az a levegő, melyben a magyar zsidók szenvedéseinek hullámai, mint valami drótnélküli táviró villamos rezgése, messze-messze eljutnak innen láthatlan szárnyakon s az angol parlament ülése jelzi, hogy vannak szívek a távolban, melyekhez a szenvedések e láthatatlan szava elérkezik és melyek megrezdülnek és kigyulladnak, ha megérinti őket a mi messzi bánatunk elfojtott érzése...

Herr von Wolff.

Először a Károlyi-forradalom alatt tűnt föl von Wolff, aki a főudvarnagyi bíróság elnöke volt és rohanvást sietett felesküdni a nemzeti tanácsnak. Másodszor akkor hívta fel magára a figyelmet, mikor az isteni igazságszolgáltatás szerepét vette át a városházán, ahol kiméletlen szigorral ült törvényt olyan tisztviselők felett, akik, miként ő, szintén felesküdtek a forradalom zürzavarában, egy általános kényszer hatása alatt, a nemzeti tanácsnak. Von Wolff azóta él, virul, terrorizál és a nyilatkozatok özönével árasztja el a sajtót.

Ezek a nyilatkozatok számalmas ügyefogyottságukkal, iktatóhivatalnoki semmitmondásukkal, prepotenciájukkal, nagyképu tehetetlenségükkel eleinte csak bosszantottak, az utolsó időben azonban egyenesen elviselhetetlenné lettek. Von Wolff — akit azért nevezünk így, mert lakása címtábláján ő maga, a magyar és keresztény Budapest vezére nevezi magát von Wolffnak — von Wolff úgy szólal meg bennök, mint a főváros lelkiismerete, mint egy magyar Lueger, leckéztetően, szuverén göggel és álfölénnyel, megró, rendreutasít, kinyilatkoztat, ítéletet mond és szidja, rágalmazza, gyalázza a zsidókat. Legutóbb, például, ilyen hangon emlékezett meg rólunk a Virradat hasábjain:

„Az ő fajukhoz tartozók közül nem siránkozik senki a mi fájdalomunkon, önekik közömbös Magyarország megcsonkítása...”

Ideje, hogy megmondjuk von Wolffnak a véleményünket az ő közéleti szerepléséről, ideje, hogy feleljünk ennek az ál-Luegernek „fajunk” nevében.

Herr von Wolff! Mi Hámántól Budaváry Lászlóig, Torquemadától Prohászkaig, Izabella spanyol királynőtől Tormay Cecilig sok és sokféle antiszemita működését néztük végig türelmesen. De soha olyan érdektelen, ötlet nélkül való, lapos, minden egyéni vonásban szükölködő, nevetséges heccmeisztert, mint amilyen ön, nem láttunk. Ha valaha sikerült volna önnek egyetlen lendületes mondatot ki-
szólnia, ha valaha láttunk volna öntől egyetlen egyéni gesztust; megbocsátanánk önnek. Ön azon-

ban elandalít és elálmosit bennünket, Herr von Wolff. Ön az ügytelen főudvarnagyi bíróság hivatalszobáinak végtelen unalmát hozta az ébredő magyar antiszemitizmus tavaszába.

Herr von Wolff! Ön aposztrofálni merészel bennünket. Vegye tudomásul, Herr von Wolff, hogy akiket ön aposztrofál, mi: magyar és pesti zsidók tettük azzá, ami, ezt a várost, amely fölött ön agyalábu bálványként trónol. Az ön őseinek: a sváb purgereknek peróleumlámpás, rosszul kövezett krähwinkeljéből a mi fajunk: a zsidó magyaroké csinált, nagyrészt: zsidó ésszel, zsidó szívvel, zsidó pénzzel, zsidó élelmességgel európai metropolist. A zsidó iparosok és zsidó kereskedők leleményessége, vállalkozási kedve és tehetsége varázsolt négyemeletes palotákat a kopott és ócska kétemeletes, vízvezeték nélküli házak helyébe és teremtetette meg a körutak világvárosi forgalmát. Mialatt itt száz- és százezer zsidóké szorgoskodott Budapest fejlesztésén, ön, Herr von Wolff, udvari hivatalnok volt és az első adott pillanatban otthagya a Trónt, amelyhez, hogy mást ne mondjak: az a Vázsonyi Vilmos, az egyik megteremtője annak a Budapestnek, amely fölött ön uralkodik, a legválságosabb pillanatokban is olyan hiven ragaszkodott, mint senki — értse meg! — senki az ön konstruktív pártjának oszlopai közül.

Herr von Wolff! Ön azt mondja, hogy a mi fajunknak közömbös Magyarország sorsa. Hogy merészezi ön ezt mondani? Nem ismerem az ön családi viszonyait, Herr von Wolff, de felhívom figyelmét arra, hogy a mi fajunk olyan familiákban bővelkedik, melyek huszonhat frontkatonát is adtak a magyar hazának, huszonhat frontkatonát, akik közül tizenhat elesett vagy meghalt a harctéren. Ezt ön közömbösségnek nevezi, Herr von Wolff? Herr von Wolff! A budapesti 32. közös, 1., 29., 30. honvéd, 1., 29., 30. népfőlkölő, 31., 32., 131., 132. tábori tüzér, 6. nehéz tüzér, 1., 40., 140. honvédtüzérezredek törzskönyvei, hogy az árkászokról, hidászokról, vadászokról ne is beszéljek, teli vannak elesett, megrokkant, megsebesült, vitézségi medáliás zsidó katonák ezreivel. Hogy meri ön azt mondani, itt, ebben a városban, amelyből ezek a zsidó hősök kikerültek, hogy a mi „fajunk” közömbös Magyarország sorsa iránt? Ezek a zsidó katonák még akkor is az arcélen álltak, vagy hadifogságban sinylődtek, amikor ön, Herr von Wolff, már felesküdött a nemzeti tanácsnak és likvidált!

Herr von Wolff! Mi hiteles adatok tücatjait közöltük le arról, hogy milyen mártíriumot szenvednek a magyar zsidók a megszállott területeken, kezdve attól a kisfiutól, akit lelőtt a cseh várta a pozsonyi hidon, mert a magyar himnusz énekelte, addig az erdélyi könyvkereskedőig, akire huszonötöt vertek a románok, mert olyan héber-magyar imakönyvet árult, amelyben a magyar királyért és a magyar haza integritásáért való imádság is bennfoglaltatik. Hogy mer ön, Herr von Wolff leckét adni nekünk a magyar haza szeretetéből?

Herr von Wolff! Ön ezt a leckét abból az alkalomból olvassa a fejünkre, hogy Gál Jenő bizottsági tag beszédének egyik mondatát, amelynek befejezésében őt a közgyűlési terem drága kis wolffiai

megakadályozták, helytelenül fogalmazta. Herr von Wolff! Ha őnt minden rosszul fogalmazott mondataért felelősségre vonták volna, ön már régesrég leszokott volna a beszédéről. Ami, ismételjük, nagy nyeresége lenne a pesti antiszemitizmusnak.

Ön, Herr von Wolff, kisajátítja magának Magyarországot, a magyar szenvedést, a magyar fájdalmat. Ön leckéztet és megállapít. Nos, leckéztetése: butaság, megállapítása: hazugság. Kicsoda ön, honnan jött, mit végzett, hol tanult, hogy egy millió magyar zsidót kérdőre mer vonni és ocsmány rágalommal bemocskolni? Hogy azonosíthatja ön magát Magyarországgal, mikor az utolsó utcasarki zsidó hordárnak, ki flukat adott a hadseregnek, több joga van a nemzet nevében beszélni, mint önnek? Az utolsó hordárnak, az utolsó falusi szatócsnak, — ki megrokkant a hazaért, — joga van a nemzet fájdalmáról szólni, mert a mi fiaink ott harcoltak a fronton, a mi véreink ott szenvednek a magyarságért a megszállt területen, míg ön itthon belső háborúra és pogromra uszit. Értse meg: velünk nem beszélhet, minket meg nem szólíthat, hozzánk fel nem ér a gyűlölködésével, a butaságával, a tajtékzó pogromdühével, Herr von Wolff.

Nekünk mindegy, hogy ön mit beszél és mit állít és mivel fenyeget, Wolff ur. Nekünk az ön sötét frázisai nem jelentenek semmit. Mert ön nem képviseli a nemzetet. Ön nem képviseli Magyarországot. Ön csak a pogromot képviseli és az távol áll a magyar lélektől.

Hogy a zsidó kereskedő mire nem képes!

(Most már olcsóbban adja az áruját.)

A zsidók pokoli gonoszságát már eddig is jól ismertük az antiszemita sajtóból. De amit most olvassunk az egyik legelőkelőbb kurzuslapban, az megfagyasztja ereinkben a vért. Ilyen elvetemültségre eddig nem voltunk elkészülve. Ime, kiderül, hogy a zsidó kereskedők élve az olcsósági hullám átkozott alkalmával, leszállították a portékáik árát. Emiatt természetesen a vevők és fogyasztók között általános elkeseredés ütött ki, mert hogy is jönnek ők ahhoz, hogy a zsidóknál olcsóbban vásárolhassanak, mint eddig!

Erről a legújabb zsidó aknamunkáról a következő kimerítő tudósítást olvassuk a *Gyöngyösi Néplap* (a *Move*, az *Éme* és a *Hadróá* hivatalos lapja) április 23-iki számában:

Pénzünk javulása folytán az üzleti életben bizonyos pangás állott be; a közönség vásárlásaiban tartózkodó, az árak pedig lassan, de biztosan esnek lefelé. Ennek természetes következménye, hogy azok a kereskedők, kiknek nagyobb árukészletük van, igyekeznek a portékán olcsóbban tudni, nehogy később még többet veszítsenek. A háború, a forradalmak és a megszállások alatt felhízott zsidóság most az áresést arra akarja felhasználni, hogy árult, bár veszteséggel is, de olcsóbban árulja ki, mint a keresztény üzletek. Jól számít a ravasz zsidó! Tudja, hogy az olcsóbb ár csálétek a naiv, kritikátlan magyar publikumnak, különösen a falvak lakosságának, mely nem veszi észre az olcsóság mögött rejtőző csalafintaságot. Az örökké rebachéhes zsidó ravasz számítással felül az olcsósági hullám hátára és annak erejét kihasználva, rohamot indít a keresztény üzletek ellen.

Több helybéli és vidéki olvasónk panaszkodik, hogy Ildi Jakab meg a többi göndörfürtű sarjadék, ki addig, míg az altruista Hangya még nem alakult, vígan sarcolta a népet most azon van, hogy a népszerűvé vált konkurensét lelejtse és a faluban ismét ő legyen a korlátlan ur. Hogy ez mit jelentene, azt felesleges magyaráznunk: a pálinkás zsidó ismét az a nagy hatalom lenne, ami azelőtt volt, a gazdák ismét tőle függenének anyagilag és erkölcsileg. Nyomatékosan figyelmeztetjük derék magyar véreinket a zsidóság pokoli tervére. Ne hagyja magát megtéveszteni! Ha a zsidó bolt most olcsóbb, ez azért van, hogy a szövetkezetek tönkretétele után ismét ő uralhassa a piacot. Meg kell menteni a zsidó kereskedelem rohama ellen úgy a szövetkezeteket, mint a jóra való magyar kereskedőket. Ha a nép ezeket csereben hagyja, a zsidó a markába nevet, mert a nép ismét szabad zsákmányává válik. Ha eddig tudtunk méregdrágán vásárolni, akkor meg tudjuk fizetni azt a csekély különbséget is, mely itt-ott a zsidó és keresztény boltok árai között előfordul. Most kell igazán megmutatni, hogy a keresztény irányzat nem üres jelszó, hanem minden igaz magyar lelkében élő valóság. A zsidó tultengést pedig elsősorban a zsidó kereskedelem hátraszorításával lehet letörni.

Eddig a gyöngyösi rémült cikk. Most már a kormányon a sor. Cselekedjék és büntessen! Mert ezek a zsidó kereskedők még tovább elcsavarják a gyanutlan vásárlók fejét és — hallatlan! — egyre olcsóbban adják nekik az áruját. Intézkedjék a kormány, mert a vásárlók elkeseredése, kik kénytelenek olcsón áruhoz jutni, már nem ismer határt. Hajmáskérre velük és pokoli tervükkel! Ó ezek a zsidó árdragítók! Illetve olcsóbbítók! Ami mindegy! Ezek az uzsorások!

A könyv, a vallás és a könyvtárak.

Budapest tudvalevőleg világváros és ennek a városnak van nyilvános könyvtára. A könyvtár kulturális intézmény és a civilizált világ minden részén azt a célt szolgálja, hogy a tudást szomjuzóknak eszközül szolgáljon ismereteik kiegészítésére. A városi nyilvános könyvtárban mindenki kaphat könyvet, amint ahogy a város másféle intézményeiben, például az adóhivatalban, mindenki köteles adót fizetni.

A Városi könyvtárnak fiókjai vannak, így a Vágó utcában is, ahová az 1009. számú olvasófüzettel elküldtek könyvekért. A könyvtáros átvette a kért könyvek jegyzékét, tizenhét munka volt felsorolva rajta, de mielőtt rászánta volna magát, hogy a könyveket elküldje, a küldöncöt megkérdezte:

— Zsidó küldte?

— Igen.

— Nincsenek meg ezek a könyvek! — válaszolta erre. A tizenhét könyv eltűnt, jeléül annak, hogy a könyv, a vallás és a könyvtárak mindennél szorosabb összefüggésben vannak egymással egy kulturális intézményben.

Paróka!

„Sixtus” védjegyű.

Minden hölgynek szénázó!

Kipróbálható költségmentesen, vételkényszer nélkül!

Pürcher és Fritsch utóda
Fritsch Vencel

hölgyfodrász és hajművészeti műterem

Budapest, V., Dorottya-utca 1.
Gerbeaud-palota.

Egy nagy zsidó tudós jubileuma.

(Blau Lajos ünneplése.)

Általános szeretettel és lelkesedéssel ünnepelte az egész magyar zsidó közélet Blau Lajos dr. rabbi-képzőintézeti rektornak 60-ik születésnapját. Pészach félünnepének utolsó napján, délben megjelentek a tudós váci-utcai lakásán a küldöttek és a barátok, hogy ünnepeljék és üdvözljék a zsidó tudomány nagy vezérét és világhírű mesterét. Az ünnepség lelkeket űdítő esemény volt, enyhülést adó kulturtény barbár és gyűlölködő napjainkban. Blau Lajos meghatva fogadta könyvei között az eléje járulókat és megindító szépségű beszédben köszönte meg a hódolatot.

Megjelentek és üdvözlő beszédek mondtak:

Dr. Fischer Gyula az előkészítő-bizottság és a pesti rabbiság nevében (klasszikus héberül); ugyszintén héberül dr. Hevesi Simon, az Orsz. Rabbi-Egyesület és az Orsz. Magyar Izr. Közművelődési Egyesület nevében; dr. Mezey Ferenc kir. tan., a vezérő-bizottság elnöke és az Orsz. Iroda elnöke a vezérő-bizottság és az Orsz. Iroda nevében; dr. Kiss Arnold a VI. községkerületi rabbik nevében; dr. Bánóczi József igazgató az Imit. és az Orsz. Izr. Tanítóképző nevében; dr. Fényes Mór a vallásoktatók testülete nevében; Tolnai Béla a tanítóegyesület nevében; a pesti izr. hitközség előjárósága nevében dr. Gábor Gyula főügyész. Stern Abrahám és Schichtanz Armin igazgatók, a pesti izr. hitközség fiu- és polgári iskolái nevében; dr. Heller Bernát a flugimnázium nevében, Hevesi Ferenc beszéd kíséretében átadta az Izr. Főiskolai Hallgatók Orsz. Szövetségének diszoklevelét. A rabbiképző hallgatói nevében beszélt Wallenstein Zoltán, a tanulók nevében Kohn Zoltán.

Üdvözlő iratot küldött: A pesti izr. hitközség, a pesti Chevra Kadisa, az Izr. Szünidei Gyermektelep, a pesti izr. leányiskola, Wechselmann-féle vakok intézete tanítói nevében Adler Simon. — Sürgöny és üdvözlő közelből és távolból számos érkezett. — Onderwyser amszterdami és Poznansky varsói főrabbi üdvözlötték a külföldről.

Az ünnepségen elhangzott beszédekből, — hogy ez alkalommal a zsidó nagyközönség is épülhessen, — néhány mutatványt alább közlünk.

Bánóczi József beszéde.

Kedves Barátom! Köszöntlek az Imit nevében, melynek irányításában és munkájában mint igazgatóságunk tagja és évkönyveinek dolgozótársa oly kiváló részt veszel. Köszöntlek az Orsz. Izr. tanítóképző nevében, melynek képesítő vizsgálatainál éveken át nagyrabecsült szakbiztosa voltál. Köszöntjük a nagy tudóst, aki ősi hagyományaink és történetünk annyi kérdésére új fényt derítettél és köszöntjük a nagy tanítót, akinek áldott hatása az egész magyar Izraelre kiterjed. Kívánjuk neked és magunknak, hogy Isten kegyelméből még soká maradj az, aki nekünk most vagy: diszünk, büszkeségünk.

Kiss Arnold üdvözlő beszédéből.

Méltóságos Igazgató Ur! Szeretve tisztelt Mesterünk! Az ország rabbijainak, s az itt megjelent, Budapest területén működő rabbik nevében szölok Hozzád hatvanadik születésnapodon, hogy hálánknak, tiszteletünknek és szeretetünknek kifejezését juttassuk el a szivedhez. Köszönjük Neked a mi Reád való büszkeségünket. Köszönjük a gondviselésnek, hogy *ecem méacómáj uvoszor mibeszóri*, hogy közölünk engedett főlemelkedni Téged a zsidó tudomány magaslatára, hogy a mi fejünknek koronája lettél, hogy intézetünk falai közül indított el Téged mindegyre magasabbra vivő életpályád hervadatlan dicsősége felé. Köszönjük Neked, hogy nevednek fényéből sugár esik a mi homlokunkra is, akik fiatalságod törekvéseinek, férfikorod célkitűzéseinek, sásszármazaid bontakozásának és merész lendülésének tanúi lehetünk. Köszönjük Neked, hogy példaadónk lettél a zsidó tudomány szeretetében, a zsidó mult életrekeltésében, a zsidó lélek apoteozisában... Köszönjük Neked, a te tudományos

munkádnak azt a gyönyörű tanulságát, hogy sohasem akartál egyebet, mint a mi igazságaink buvára lenni, s hogy ezzel a Te igazságkereséssel megtanítottál bennünket arra, hogy a zsidó igazság valójában nem más, mint a zsidó fájdalomnak s vele a zsidó léleknek moralitása. Köszönjük Neked a Te halk tanító szavadat, a Te zárkózott, harmonikus egyéniséged csöndes varázsát, amellyel a mi eszméink pajzshordozójává lettél, a mi örök szépségeink őrizőjévé, a mi sárral dobált gyöngyeinknek ötvözőjévé, a mi multunk lámpahordozójává, a mi önérzetünknek bátor szavu ébresztőjévé. Köszönjük Neked azt a Te hallgatag lelkedet, amely a mi ősi tengerünk mélyéből hozott napvilágra régi és elmerült kincseket, égboltról lehullott csillagokat... Köszönjük Neked, hogy mi közelről láthattuk ezeket a csillagokat, a zsidó tudás örökéletű csillagainak a lelked taván való feltükrözését, a fényük messze országokat sugározott be, — de hozzánk állanak a legközelebb. Köszönjük Neked, hogy bennünket a mi nehéz, szent munkánkban mindig annyi jóindulattal, annyi bölcs tanáccsal, annyi meleg, benső szeretettel támogattál. Talán ez ünnepi pillanatban egy kissé elégikus hangulat vesz rajtunk erőt: Blau Lajos hatvanéves! A hegyek csucsán: délutói derengés fénye — a völgyben járók is szürkület páráját érzik a levegőben. De Rád esik a pillantásunk: hatvan éves fiatal munkaerőre, dicsőségben teljes tudományos diadalaidra, szemednek ifju csillanására, terveid gazdagságára: csak szünetidő van még, ó-kádak nemes nedűjének mindig új must-forrása — ez a Te napod: a mi büszkeségünknek, a mi Irántad való tiszteletünknek, a mi Hozzád való ragaszkodásunknak és mély szeretetünknek boldogságos napja. Engedd meg hát, szeretett Mester, hogy mi, a Te tisztelőid, részben tanítványaid, ma hangosabb szívdobogással közeljünk Feléd, s hogy hangosabb szóval kívánjunk egy néhány boldog pihenő órát Neked mára. Tudjuk, érezzük, hogy csak egy-két pihenő órát, mert a Te szellemed nem ismer nyugovót, mert a Te tollad fiatal pihenetlen szántással szántja a mi ősi, szent humuszunk barázdáit. Tarts meg Te is bennünket, szeretett Mester, szeretetedben, jóindulatodban, kitüntető barátságodban, — az Isten tartson meg Téged sokáig családod boldogságára, a tudománynak, a zsidóságnak dicsőre, nekünk is igaz büszkeségünkre.

Blau Lajos köszönete.

(„Magyar zsidónak születtem...“)

Uraim, midőn Önöket itt együtt látom, úgy érzem, mintha a próféta szavát hallanám: *szei szovtu éndjich*... „Járasd körül szemedet és nézd, hogy mindnyájan eljöttek tiszteletedre, mindnyájukat mint ékszer öltöd fel és magadra kötöd, mint a menyasszony.“ Együtt látom a magyar zsidóság színét-javát, szervezeteit és testületeit, vezéreit és munkásait. Nagy megtisztelés reám, melynél nagyobb nem érhetett. Fogadják érte mindnyájan forró köszönetemet. Biztosítom Önöket, hogy e napot életem legszebb napjai közé sorolom, hogy emléként erekiyeként fogom mindig őrizni. A szeretet szemüvegén át nézték működésemet és érdemeimet, amiért külön hálával tartozom Önöknek, egyetemlegesen és egyenkint.

Ha életem e határnapján visszapillantok életem folyására, amint az ily alkalmakkor szokás, úgy látom, hogy egy érdem az, melyet magamnak tulajdoníthatok, és ez az, hogy minden erőmmel iparkodtam a magyar zsidóságot szolgálni. Az iskolában, az irodalomban és a társadalomban egyaránt. Amit az iskola reám bízott — és az évtizedek folyamán sokat bízott rám — azt mindig vállaltam és annak mindig legjobb erőmmel iparkodtam megfelelni. Bennem is élt a tudomány szeretete, szenvedélyes szeretete, de az iskoláért, a tanításért le tudtam győzni, az iskolának és a tanításnak szentelve időmet és erőmet. Jól tudtam én is, hogy mit jelent a tudományt világnyelven szolgálni, de legyőztem egyéni ambicióm, hogy tudásommal a magyar zsidóságot szolgálhassam! Jól tudtam azt is, hogy a tudomány nem tűr versenytársat, de ahol társadalmi szolgálatot tehettem a magyar zsidóságnak, a tudomány művelésének rovására is megtettem. Magyar zsidónak születtem, magyar zsidónak érzem magamat, a magyar zsidóságot szolgálom! Meg vagyok győződve, hogy midőn ezt teszem, az egyetemes zsidóságot és a magyar kultúrát is szolgálom. Meg vagyok arról

Is győződve, hogy magyar ügyet szolgálhatok akkor is, midőn a zsidóság védelmére keltem!

De nem akarok magamról beszélni, csak egy kérdésre akarok még felelni, amely mindnyájunkat érdekel, kik itt együtt vagyunk, mert mindnyájan a magyar zsidóság szolgálatában állunk. Mi az, amire a megpróbáltatás korát élő magyar zsidóságnak elsősorban szüksége van? A felelet nyilvánvaló. A tóra, az Isten szava, a talmud a törának hitelmáca, a történet pedig azt mutatja, hogy a zsidóság miképp felelt meg rendeltetésének, miképp valósította meg életében Isten szavát. Isten szava tartotta a zsidó népet és csak Isten szava tártíthatja a jövőben is. Ve-talmud-torah keneged kulom. „A tóra tanulása mindenekfölött való.” Ez a talmudi tétel bejutott imakönyvünkbe, minden napi imádságunk. Az volt és az legyen. Eszméinket és tanainkat kell terjeszteniük élő és írott szóval, az iskola és irodalom útján. Azt a szellemet kell ébrentartanunk, amely a zsidóságot hosszú múltjában tartotta. Ezt a fenséges, végtelen szolgálat azok a szervezetek és testületek, melyek ma itt összegyűltek, hogy a zsidó tanügy és a zsidó tudomány szerény munkáját megtiszteljék. Ezt a célt szolgálja közvetve vagy közvetlenül: a pesti rabbiság, az Orsz. rabbiképző-intézet vezérő-bizottsága, az Országos Iroda, az Izr. magy. irod. társulat, az Orsz. magy. izr. köznevelődési egyesület, az Orsz. izr. tanítóképző, az Orsz. rabbiegyesület, az Orsz. tanítóegyesület, a Vallásoktatók testülete, a Főiskolai hallgatók szövetsége. Az nem lehet, hogy ennyi nemes igyekezet hiábavaló legyen. Kívánom mindnyájuknak, hogy céljukat teljes mértékben elérjék a magyar zsidóság üdvére és saját megelégedésükre. Mindig örömmre fog szolgálni, ha törckvéseikben szolgálataikra lehetnek.

Egy új képviselő,

Andahazy-Kasnya Béla, azzal debütált a nemzetgyűlésen, hogy indítványt jegyzett be a numerus clausus eltörlése tárgyában s azzal okolta meg az indítványát, hogy a numerus clausus tulajdonképpen a keresztényeknek árt s a zsidókat védi, mert a zsidó diákokat arra kényszeríti, hogy a budapesti helyett a hires bécsi, prágai, párisi, oxfordi, cambridgei egyetemeken folytassák tanulmányukat és sokkal különb képzettségre tegyenek szert, mint itthonmaradt keresztény kollégáik, akiknek nem muszáj külföldön enni nagykanállal a tudományt. Mi halásak vagyunk Kasnya Béla-nak, mert indítványával, sőt ezzel a kedves megokolással is nyilvánvalóan segíteni akar rajtunk. Andahazy-Kasnya Béla ujong az új magyar politikában. Ő nyilvánvalóan azt hiszi, hogy arra a kijelentésre, hogy a numerus clausus használ a zsidóságnak, Haller István tüstént elsápad és gyorsan visszacsinálja a törvényt. Hát ez nem egészen így van, kedves képviselő ur. Mert lehet, nincs kizárva, hogy a keresztény-pártón elhiszik önnek, hogy a numerus clausus nem árt eléggé a zsidóságnak, ennek azonban legfeljebb egy új, javított és bővített numerus clausus lesz a következménye, és nem az, hogy ezt a törvényt hatályon kívül helyezik. És hogy ez ne következzen és ne hogy az ön indítványát, Isten őrizze, megszivleljék, mi itt gyorsan kijelentjük, hogy a numerus clausus igenis elérte a célját és árt a zsidóságnak. Megállapítjuk, hogy a közül a háromezer zsidó diák közül, akit ez a törvény és méginkább a törvényt alkalmazó karhatalmak az egyetemről kiszorítottak, legfeljebb tíz százelek van abban az anyagi helyzetben, hogy tanulmányiuk külföldön való folytatását megkockáztathatja, legfeljebb háromezresz mehet ki közülök Bécsbe, Brunnbe, Grácba, Prágába és ez a háromszáz zsidó diák ott künn, az idegen egyetemeken keservesen küzd az éhséggel, a nyomorúsággal, a fíjusszal, a bolsevizmussal és korántsem él olyan boldog gondtalanságban, mint ahogyan az az Alt Heidelberg című közke-

velt és érzelmes német színműben látható. A többi 90%-nak pedig még nyomorgásra sincs valótja, az itthon próbál úgy-ahogy, nagykeservesen elhelyezkedni. Nem szeretnők, ha ez a megjegyzésünk elvénne az ön kedvét, képviselő ur attól, hogy liberális és mékért, embertelen, igazságtalan és a magyar törvényhozásra elsősorban szégyennel teljes törvények és állampotok ellen felvegye a küzdelmet. De arra kérjük önt, hogy ha küzd a numerus clausus ellen, ne ilyen közkedvelt érvekkel küzdjön, hanem mondja el nyíltan és férfiasan, hogy milyen csuf, hazug és méltatlan cselekedet volt bennünket, magyar zsidókat, akiket alapitörvényeink, a valóságnak megfelelően, csak felekezeti nék ismernek és elismernek, befogadnak és minden másit magyar emberrel egyenlő jogállásnak jelentenek ki, hogy milyen csuf és méltatlan cselekedet volt bennünket, zsidó magyarokat külön nemzetiséggé, fajjá bélyegezni és ezen a jogcimen megfosztani azoktól a jogoktól, amelyekben Magyarország régi törvényei már nagyapáinkat is részesítették. Mondja ezt el, képviselő ur, ha, amiben nem kételkedünk, ön is így látja helyesnek és mondja el, ha el tudja mondani, ha a nemzetgyűlés tagjai végighallgatják önt, amiről nem vagyunk feltétlenül meggyőződve. Mindezt ugyanis a többi politikusok is tudják, de ők elfogulatlanul akarnak ítélkezni. És ezért sohasem hallgatják meg azokat, akik más véleményen vannak, mint ők.

A lámpaipar is fellendül Ceglédén.

Az Egyenlőség ápr. 16-iki számában megírta, hogy Ceglédén, Haller István kerületében, az ekrazitombák, ablakbetörések, pogromrausztatások Eldorádójában, milyen nagy-szerű lendületet vett az üvegipar. Megírtuk, hogy Ceglédnél ablaküvegben való szükséglete, amióta a város tanácsa ébredőkből áll, egy hónap alatt nagyobbra növekedett, mint amekkora a régi, lanyha liberális éra alatt egy esztendőben volt. Sárík Gyulának a Ceglédi Keresztény Ujságban megjelent lendületes vezércikkkel, amelyek bosszura és leszámolásra buzdítottak, valóban nem maradtak hatás nélkül, úgy látszik azonban, hogy hatásuk nagyobb, mint azt Sárík mester remélte és óhajtott. Erre vall legalább az a kis hír, amely a Ceglédi Keresztény Ujság május 1-i számában jelent meg és így szól:

— Lámpaleverők. A villanytelep vezetősége a közvilágításra való tekintettel mintegy 496 lámpát szerelt fel az utcákon február és március hónapban. Ezen felszerelt lámpák közül ezideig mintegy kétszáz lámpát vertek le barbár lelkületű egyének. Ugy látszik, a pusztítás szelleme már kitörölhetetlenül befészkelte magát az emberek lelkébe. Méltó büntetéssel kellene „kiverni” ezt a szellemet azokból, akikben lakozik.

Bizony, bizony, Sárík mester, úgy látszik, hogy a pusztítás szelleme már valóban kitörölhetetlenül befészkelte magát az emberek lelkébe. Nehéz volt a derék ceglédiek lelkébe ezt a szellemet befészkeltetni, de végre sikerült. Abban viszont nincs igaza, hogy a „lámpák leverői”-t barbár lelkületű egyéneknek nevezi. Mert ezek a barbár lelkületű egyének azonosak azokkal a jóvérű, kedves, tréfás, hetyke, derék fiatalemberekkel, akik ezelőtt a zsidók ablakait verték be. Ön kifogyhatatlan humorral tréfált, amikor ekrazit robbant a zsidók háza előtt és ezer darabra törték a zsidók ablakait. Miért háborodik fel most, amikor a városi villanylámpák hullnak a porba? Ez a fejlődés rendje, Sárík szerkesztő ur! Aki egyszer, amint ön és elytársai mondják: a cselekvés terére, a tettek mezejére lépett, az csakhamar ment lesz a felekezeti elfogultságtól és nem disztigvál zsidó ablakok és keresztény ablakok, zsidó ablakok és keresztény lámpák között. Csak garázdálkodik. Mi nem csodálkoztunk, amikor a Ceglédi Keresztény Ujság cikkét után bevették a zsidók ablakait, nem csodálkozunk azon sem, hogy a zsidók ablakai után leverték a város lámpáit és nem fogunk akkor sem csodálkozni, ha a városi lámpák után, az ön ablakai fogják beverni, Sárík szerkesztő ur!

Oláh Gábor

Debreceni író már több ízben megkísérelte, hogy felhívja magára a magyar olvasóközönség figyelmét. Nem volt eszébe jutni, melyet ne ragadott volna meg két kézzel, ha az a siker, a feltűnés távoli lehetőségének bekövetkezését ígérte, de a közönség csilhatatlan, biztos ösztöne felismerte ebben az Ady Endrében a szomorú középszerűség szürke hegedűjét és sohasem volt kíváncsi arra, miről és mit zengedez. Most azonban, végre, elérte, amire esztendőkönn keresztül élkeseredett szívóssággal törekedett. Leírjuk a nevét. De csak azért írjuk le, hogy megbélyegezzük és megállapítsuk, hogy Oláh Gábor, aki most már nem Ady Endrét imitálja, hanem Szépvízi Balás Béla epigonjául szegődött, nem riad vissza a legrosszabbhiszemű hamisítástól sem. Oláh: regényt ír Debrecenről s ebbe a regénybe olyan eseményeket is beleszórt, amelyek a közelmúltban valóban megtörténtek. A regény, amelynek Álmodó magyarok a címe, ott jelenik meg, ahová való, a Virradatban s egyik fejezetében azt a jelenetet, annak a jelenetnek a gyenge karrikaturáját „örökíti meg”, amelyben az Egyenlőség Baltazár-alapját az Egyenlőség szerkesztője átadja Baltazár Dezsőnek. A jelenet leírásához nincs szavunk. De még mielőtt ez a regény könyvben megjelenik, meg kell állapítanunk, hogy az egyetlen konkrétum, amelyet ezen a helyen Oláh feljegyez: hazugság. Ő úgy állítja be a dolgot, mintha a Baltazár-alap átadása a forradalom kitörése után, pontosan 1918 november 5-én történt volna. Holott az még 1918 június 10-én ment végbe. Hogy mennyire nem mindegy ez a két időpont, az, úgy hisszük, nem szorul bizonyításra. Bár lehet, hogy neki, Oláh Gábornak nagyon mindegy. Egy rosszhiszeműséggel több vagy kevesebb, nála nem számít.

Földes Imre beszéde

a Pesti Chevra Kadisa iról felvételi ünnepén.

Az íróknak és ujságíróknak a Pesti Chevra Kadisa tagjaivá történt fölavatása alkalmával Kálnoki Izidoron kívül, akinek ragyogó beszédét az Egyenlőség múlt heti számában már leközölte, Földes Imre, több szindarab neves szerzője is nagy beszédet mondott. Kálnoki hűségfogadalmat tett a Chevra Kadisa ünnepélyén, Földes pedig a zsidóságnak évezredek óta való sok szenvedését és az emberiség fejlődésében betöltött szerepét jellemezte. Beszéde így hangzik:

„A szentegylet ime tagjaivá avatott bennünket, — egy igen kedves és nagyon tiszteletreméltó barátunk a nevünkben köszönetet is mondott érte és most nem maradna más hátra, mint hogy megfrissült lélekkel hazamenjünk. De én nem tudok még elmenni. Noha nem vagyok a szó embere, az az érzésem, ezuttal mindnyájunknak adós maradnék, ha erről a szent helyről némán mennék el. Csak néhány szót, néhány mondatot — a szívemből — és tán többünk szívéből...

A megszentelt régi írások Isten kiválasztott népének mondják a zsidót. Ezt az elnevezést sokszor gunyosan vágják a fejünkhöz a más valláshoz tartozók, — gyakran meg saját kebelükből a szkeptikus zsidók ajkáról panaszként hangzott el, vádolóan egyenest az ég felé — sebek véres szájára mutatva és kételkedve: „Ime... a Te kiválasztott néped lenne ez a vergődő, ez a véres hustömeg?”

Nos hát, — amint az évszázadok egymásra tolongva futnak, — egyre jobban bebizonyosodik, hogy csakugyan Isten kiválasztott népe a zsidó, — a szenvedésre, a megtiprásra kiválasztott népe.

És ezt, — higgyék el nekem, — nem panaszként, nem szomorúsággal, de mélyen átértett büszkeséggel kell vallanunk, emelt fővel és öntudatosan.

A világ, az élet, az emberiség előremegy — a világosság felé. Mindig is előre ment, — mindig is a világosság felé ment. Nekifeszülő sulyos lába alatt, mindig megcsikordult egy kavics, melyet mindig hátralódított ugyan, de amelynek siró csikordulása mindig is azt jelentette, hogy egy szempillantásra kapászkodópontot nyújtott a magasba törtető lépésnek.

A siróan csikorgó kavics szemek az emberiség útján — a zsidóság. Ha végigpillantjuk a haladás meredekét, látnunk kell: minden új lépés pillanatnyilag népek gyötrelmét jelenti, hadakozást, emberek egymásra-rohanását, a régi dolgok, viszonyok felfordulását. És ilyenkor bűnbakot kell találnia az emberiségnek, bűnbakot, amely önmagába szívja be minden gyűlöletnek mérget, hogy a többi ember egymással megbékülve, tovább mehessen felfelé!

Ez a bűnbak mindéig Isten szenvedésre kiválasztott népe volt.

Ezzel a gondolattal kell néznünk a múlt is. Földindulás volt. Cél nélkül nincs semmi, — cél nélkül tehát nem játszódhatott le az a világégés sem, amely páratlan, mióta élet kezdődött a föld kövein.

Az emberiség megint előre lépett egy lépést. Ennek a jó következményét mi még nem látjuk, — látni fogják majd azok, akik már bennünket nem látnak. A kavics szem újra utban volt és sirón újra megcsikordult.

És mi — magyar zsidók — mondjuk el büszkén: „Igenis, Isten kiválasztott népe, — szenvedésre kiválasztott népe vagyunk”.

A mi szenvedésünk a magyar haza üdvét szolgálja. Nem frázisnak mondom ezt. Világosan meg vagyok róla győződve.

A vesztett háború, az utána jött kétségbeejtő idők, a kommün borzalmi: az ország összes közületeit felrobbantották, a társadalom minden idegszála összegubancolódt, a nagy test izomrostjai széjjelmáltak. Kellett valami, — egy sikoltó hang, egy átkozódás, egy jelszó, — akármilyen hamis, akármilyen igazságtalan, de kellett valami, ami egyesíteni tud újra közületeket, tömegeket, — ha gyűlöletben is, de egyesíteni — az Istenért, újra egyesíteni! Kellett egy megtiport bűnbak, hogy tömegek kezét foghassanak fölötté egymással, hogy újra állammá verődhessenek össze, hogy azután megbékülve, a csikorgó kavicsot elrugva, tovább lehessen menni.

X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Nem kell törődnünk a gunnyal, az átkokkal, az igazságtalan vádakkal. Büszkén kell éreznünk, hogy a mi szenvedésünk kétszeres. Átszenvedjük a minden magyar mai nagy gyötrelmét és ugyanakkor, a tetejébe a minden magyar zsidó szenvedését.

Na feleljünk gyűlölettel a gyűlöletre. Emelt fej, megbocsájtó szív illeti meg a szenvedésre kiválasztottakat, azokat, akik Istenért, hazáért és a haladásért mindig tudtak szenvedni és mindig is, örökké is fognak szenvedni.

Isten áldjon mindnyájunkat.”

— A Löw-ügy aktái. Kézirat gyanánt két nagyszabású jogászai tanulmány jelent meg a Löw Imánuel ellen indított ügyben. Az egyiket dr. Baracs Marcell, a másikat dr. Balassa Armin szegedi ügyvéd készítette. Mindkettő hatalmas jogászai tudással szál szembe az ügyészai vádakkal. A sajtótörvény értelmében folyamatban levő bűnügyben sajtó útján közléseket tenni tilos és így, sajnos, el kell állnunk azoknak lapunkban való nyilvánosságra hozatalától.

A hercegprimás nyilatkozik a kitértekről,

enyhe undorral megmondotta róluk a véleményét, amely szót a következőképen:

— A közelmúltban annyit csalódtunk az emberekben, hogy igen pesszimistikusak lettünk. Férfiak, akikért a normális viszonyok között tűzbe tettük volna kezünket, elhagytak bennünket a veszély idején és az ellenség táborába mentek át. Viszont a közhangulat megváltozásával sok oly hirtelen konverziót tapasztaltunk, melynek őszintesége be nem igazolódott. Sok a tömegember, aki a környezet színe szerint változik s az irracionális tömeg hangulatában uszik. Kiszámíthatatlanok és titokzatosak, mint a tömegek lelke, amely virágvasárnapján körülrajongta Krisztust, nagy-pénteken pedig halálra ítélte.

Egy véleményen vagyunk öminenciájával. Amit ő csak most állapít meg, hogy tudniillik nem őszinte meggyőződés, hanem a konjunktúra megváltozásának következményeképen lépett fel a kikeresztelkedés epidémiája, azt mi már régesrégén leszögeztük. És elhiszük azt is, hogy az egyház nem nagyon örül a legújabb keresztényeknek. Csernoch János legalább nem nagyon örül nekik. Mi azonban kétségtelen nyereségnek tekintjük, hogy megszabadultunk tőlük.

Al naharoth Babel.

Apró képek a román fogság idejéből.

Írta: Horémusz Pál, evangélikus lelkész.

Egy pár kis képet akarok megfesteni most. Nem vagyok ugyan íróember, mégis érzem, hogy ezzel tartozom Valakiknek s tartozásomat másképp nem fizethetem vissza, bármédig élek is ezen a világon. Apró hálamécsesek legyenek e betűk s világítsanak innét, az Egyenlőség hasábjairól; messze... a legmesszebbre: egész a hidegülni kezdődő emberi szívek legbensőjéig...

Bizony Babylon vizeinél ültünk s ha a Domboviczát patak helyett folyamnak is nevezte a román nép kulturtudata, éppenséggel nem volt jó másra, mint hogy néhanapján rá gondoljunk látásakor a szőke Tiszára, a kéklő Dunára, a Maros vizére, amelyik folyik csendesen.

S a n a h a r o t h — nem azért írom így, mert nyelvtörténeti vitatkozást akarok elkezdni, hanem egyszerűen csak azért, mert én így tanultam, — bizony nem segített rajtunk semmit, mégis emlékezetes azért, mert mindig keresztül kellett rajta menni, ha ahhoz a házhoz igyekeztem, amelyről és gazdájáról most emlékezni akarok.

I. Strada Mamulari.

Szűk, rövid kis utca. Alig van benne tizenkilenc-husz ház. Sőt tán annyi se, mert az egyik oldalon a 18-as szám az utolsó. Ütött-kopott házacska ez. Közepén bejáró ajtó, két ablak jobbra, két ablak balra, előtte alacsony léckerítés. Nálunk nagyon megnéznék még ebben az inséges világban is, mielőtt bérbe vennék. Bizony Bukarestben sem palota, mégis nevezetes, mert benne olyan ember lakik, akit mindenki ismer, tisztel, szeret, becsül: Primrabin Chaim Schorr, az összes romániai orthodox zsidók feje, főpásztora.

Ködös novembervégi délután állottam meg a rácskerítés kis ajtajánál. Kezem-lábam még reszketett a tüdőgyulladás okozta gyöngeségtől. De már nem várhattam tovább. Annyi inség szakadt szegény, szenvedő, rab-magyar testvéreimre, hogy még a betegágyból is kivett agyonnyomódott, kikoplaltatott, elmeztelenített fogolytársaim szenvedése, hogy életem kockáztatásával is fel kellett használnom a román hadügyminisztérium által, mint a fogolytáborok gondozó lelkésze számára megadott mozgási szabadságot s mennem, ha magam belépusztulok is, segítség után.

Pap vagyok, papokat kerestem. A magyar református pap az internálás elől hazamenekült szép Magyarországra. Német lelkésztestvéreimnek minden segélyforrását kimeri-

tették a „birodalom“-beli hadifoglyok. Velünk, magyarokkal ekkor még alig törődött valaki. Legalább én senkit sem ismertem olyat, aki ezt tette volna.

...S végre odakerültem a Strada Mamulari 18. számú házacska kapujához. Végignéztem magamon. Lesoványodtan, megkopottan bizony nem valami tetszetős alak lehettem. De a bátraké a szerencse. A kapu nyitva... én megyek s a folyosó baloldali ajtaján, ahonnét hangokat hallok, benyitok.

Imaterembe kerültem. Négy-öt, a könyörgés ruhájába öltözött egyén végezte esti ájtatosságát. Megállok némán, mint aki idegen világból még idegenebbbe került. Önkéntelen összekulcsolom én is kezem, lelkemben felcseng a miatyánk, amikor megnyílik egy tapétaajtó s vontatott, mély hang, olyan mint a gordonka mélyhurjái, vagy a régi világból maradt, ezüsttel kevert nagyharangoké, nekem szokatlan zsargonos németiséggel hív magához.

— Ide jöjjön be, kedves barátom...

Odafordulok... Alacsony, széles vállu, tömör, őszülő szakállu alak mosolyog barátságosan. Önkéntelenül is a patriarkákra gondoltam, mert hiába tagadjuk, némelyik emberársunkon csakugyan varázs van.

Bemegyek, bemutatkozom s amikor azt mondom, magyar s fogoly vagyok, Chaim Schorr íróasztala fiókjába nyúl és kihuz onnét, hogy kezembe nyomja, egy 100 leies bankjegyet.

Visszaborzadok s külsőmhöz épen nem illő önérzettel mondom:

— Főrabbi ur, én nem vagyok koldus... lelkész vagyok s amikor önhöz jöttem, nem alamizsnát kérek, hanem szegény rabtársaim számára kérek erkölcsi támogatást és ha lehet, természetesen anyagit is.

— Ön lelkész? Milyen vallásu?

—Evangélikus!

— Akkor csakugyan engedjen meg, kedves kollega ur, de annyian jönnek hozzám mindennap, hogy sokszor nem is tudom, hogy adok, mert valamit mindig adok. Tessék befáradni a másik szobába, bemutatom a családomnak is.

Atmegyünk. A bemutatás megtörténik. Három kedves arc mosolyog reám. Ütött-vert kalapom, kopott ruhám mintha megváltozna rajtam. Legalább is bátorságra biztat, hogy ezek a hölgyek nem veszik észre a fogyatkozásokat és hogy egyszerre három nyelven hangzik felém; Isten hozott...

Ni... egyik magyar volt s éppen így hangzott testvériesen, olyan hanglejtéssel, mint a hosszú idő óta idegenben élő, sok nyelvet tudó, de magyarul régóta senkivel nem beszélő honfitársunk szava.

A két leánya között álló anya, a főrabbiné szolt hozzám édes anyanyelvemen s ez nekem olyan jól esett, hogy kicsordult két szememből a könny...

II. Primrabin Chaim Schorr.

Amit most írok, nem pillanatnyi benyomás, hanem hosszasan ismeretség, állandó összeköttetés eredménye. A fogoly evangélikus lelkész jó barátságba került a romániai zsidók főpásztorával és családjával, olyanba, amelyet elfelejteni a szabad ember részéről hálátlanság volna.

Nekem megértő lelkésztársam, küzdelmes hivatásom teljesítésében segítők, rabtársaim sorsának enyhítője, sokak szabadulásának előmozdítója volt az a csupa szív ember, aki, mikor a magyar hadifoglyok helyzetének javításáról volt szó, mindig készségesen rendelkezésemre állott.

Körülbelül hatvan éves, de a folytonos önmegtartóztatás által megőrzött friss életerő sokkal fiatalabbnak mutatja. Lélekben is épp olyan szilárd, mint testben. Műveltsége, nem az, amit európainak nevezhetünk, de a teológiában elsősorú, az orthodoxiában szaktekintély, s ami a legnagyobb képességű orthodox papoknál is feltűnő, a biblikumokban és a krisztológiában is teljesen járatos.

A mi életünkben azonban nem a tudomány volt a fontos, hanem a szív és ez a jótékonykodásban, az adakozásra való buzditásban, a közbenjárásokban olyan eredményesen munkálkodott, hogy több mint háromszáz szegény, szenvedő elgyötört fogoly magyar szabadult ál-

Vala haza s látta meg többi társánál hamarabb édes anyját, feleségét vagy gyermekét.

Pedig izig-vérig román volt és mint ilyen ellenségnek tekintett minket, de mégis szerette, segítette bennünk az embert és nemcsak a hitsorsost — mert ez könnyen érthető lett volna — hanem a más felekezetűt is. Mikor a vezetése alatt álló bukaresti zsidó jótékony egyesületek a zsidó hadifoglyok kiszabadítására pénzt gyűjtöttek — egy ember ára 6—800 lei volt — kikötötte, hogy ebbe a dologba csak akkor egyezik bele, ha egy zsidó mellett két keresztyént is kiváltanak. Nem hiszem, hogy ezt számításból, vagy a magyarok rokonszenvére való törekvésből tette volna, mert annyira román nacionalista érzésű volt, hogy legkisebb gyermeke csak románul tudott.

A kétszáz megszabadult keresztyén még most sem tudja, kinek köszönheti szabadulását s csak az ottmaradtak érezték, amikor a zsidó nőegylet tagjai a főrabbi feleségének és leányainak vezetésével a szomoruságok völgyét alkotó foglyotáborokban és kórházakban élelmet, ruhát, dohányt, pénzt osztani megjelentek, hogy van már valaki, aki abban a szörnyűségesen idegen világban is törődik velük.

Könyvet akartam én írni ezekről a dolgokról, mert a jótékony, a nemes önzetlenség akkora megnyilvánulásával találkoztam, amekkorát egy pár képecskében nem lehet megírni, legfeljebb csak érinteni. Mert Chaim Schorr és családja mellett még nagyon sokan vannak, akik minden dicsőretre méltók s arról már igazán nem én tehetek, hogy a mi nemtőink majdnem mind zsidók voltak... ez volt az is, akit még nótába is foglaltak:

Szegény bus magyarok nem maradtunk árvák...
Szomoru jöttünk könnyes szemmel várták.
Valaki ránk gondolt egy szép, csöndes este:
Frau Hanna Herzog Bukarestbe'...

Azonban most még a főpapról beszélünk. Mint egyháza feje, a zsidó tábori lelkeszet vezetője, a király bizalmasa, igen nagy befolyású volt mindenütt. Általa jutottam, illetőleg vele mentem a hadügyminisztériumba s az ott tett jelentéseimnek,

Mi lesz Képes Folyóiratunk 3-ik számában?

(Néhány szemelvény a tartalomból.)

A tudományos részben:

Marczali Henrik tanulmánya
az európai reakció zsidókérdéséről.

Venetianer Lajos tanulmánya
a magyar zsidók történetéből.

Weisz Miksa tanulmánya
a középkori zsidó könyvdíszekről.

A szépirodalmi részben:

Maurice Barrès:
A toledói gettóban.
Az Ezeregyéjszakából:

Csodálatos utazás a zsidó király kincseihez.

amelyet tekintélyével támogatott, a foglyok — kb. 7000 — téli ruhával, takaróval való ellátása, a foglyotáborok és kórházak fűtése volt az eredménye.

Mindig, minden törekvésben támogatott, buzdított, vigasztalt, szóval olyan barát volt, amilyen fogolynak, rabnak nem igen jutott még ki a sorstól.

Még csak egyet mondok el róla és övéiről. Szombat délután volt. A szent alkonyat csöndje hallgatott az orthodox paplak belsőjében. Az imateremben — ahol minden Bukarestbe jött vallásos idegen megfordult — ájtatos halk mormogás, amely azonban időközönként sajátos, szomoru kiáltásba csap. Mintha csakugyan onnan jönne Babylon vizei mellől az emlékezés.

Bent az ebédlőben a papné és egyik leánya, a jerikói rózsza és én a fájdalmas arcú, hazavágyó keresztyén prédikátor. Csöndesen, csaknem hangtalanul beszélgetünk. Természetesen az otthonról, feleségemről, kicsi leányomról. Lassan erőt vesz rajtuk a meghatottság. De csakhamar jött a biztatás: erősítő is, még jobban bánatba ringató is.

A leány beszél. Hát a hivatás, tisztelendő ur... A papok sorsa... és az övéiké...

És mintha egy eddig ismeretlen világot elzáró függönyt vonnának szét előttem, egyszerre meglátom az igazhívő zsidó paplak könnyes, vágyakkal küzdő, lemondásokkal telt sóhajos életét, amelyet vasabroncsnál keményebben szorít össze a kötelesség, ahol nemcsak a papban vesz el, hal meg az egyén, az ön szabadsága, hanem az apával együtt a hivatás terhének hordozója a család is, ahol csak egy jelszó van: mindent másokért és egy biztatás: hogy a sírban már nem kell lemondani... lemondani...

Egymásra nézünk mind a hárman s megérzem, hogy az előző napon egyik barátom részére évődésből írott versem mennyire igaz volt. Önkéntelenül is mondani kezdem az utolsó strófát:

Mihály hadnagy, ha visszajössz még
És elédbe már nem én jönnék
Apám nem mond tereád átkot...
A szív meleg, a tél hideg volt
Az utcánkban egy kis lány megholt...
Mihály hadnagy, mért kellett látni?...
Oh Strada Mamulári!...

A leány csak néz... néz. Magyarul nem ért, de látja, hogy az anyja sírni kezd. Bus sejtéssel kérdezi: mit mondott a tisztelendő ur?

Anyja fejére teszi kezét s ugyancsak magyarul szól:
Szegény kis leányom...

Esteledik... Két órája nem dohányoztam... Látszik már rajtam, hogy nehezen várom a lámpagyújtást.

— Ugy-e, hosszú a szombat?

Az aszony kinéz az ablakon... Előveszem az órát. Még tíz perc. Hirtelen ajtó nyílik... Belép a főrabbi. Kezében gyújtóskatulya... Csönd... A gyufa megvilágul s mire a lámpa kigyulad, kezembe adja a cigarettát is s ugyanazzal a gyújtószállal rágyújtok s versenyt füstölök a petroleum-lámpával.

Nem tudom, nem róják-e fel bűnül egy orthodox főrabbinak, hogy egy keresztyén kollégája kedvéért öt perccel megrövidítette a szombatot, de azt tudom, hogy nekem nagyon jól esett, mert a háznép semmivel sem mutathatta volna jobban megírántam való szeretetét...

Bizony, Strada Mamulári!...

III. Az én honfitársam.

A Strada Mamularin ismerkedtünk meg. Eppen a főrabbiéktól jöttünk el Mihály hadnaggyal együtt, amikor megszólított:

— Önök magyarok?

Örömmel néztünk rá. Igen, magyarok vagyunk. Bemutatkoztunk s mivel Mihály hadnagynak másfelé volt dolga, én megyek vele a Galea Victorián szállása, a Grand Hotel Paris felé.

Utközben elmondjuk egymásnak, kik és mik vagyunk. Ő Nagyváradról jött, oda meg Máramarosból menekült. Én meg elbeszélem, hogy Bukarestben vagyok hadifogságban. Csodálkozik, hogy miért járhatok szabadon? Elmondom, hogy a foglyok gondozására kirendelt lelkész vagyok.

Még kétszáz lépést se mentünk, amikor megáll, kiveszi tárcáját és így szól:

— Tisztelendő ur, én azt hallottam, hogy innét 7—800 lelért meg lehet szabadulni, tessék parancsolni, itt a pénz, s még utlevelet is szerzek, hogyha kell...

Nagyot nézek. Egy vadidegen, még hozzá zsidó ember, ilyen ajánlatot tesz nekem, akit sohasem lájott és valószínűleg nem is fog látni ezután sem.

— Köszönöm, uram! Ön nagyon jó, de nekem itt kell maradnom az én szenvedő társaim mellett...

A nevét már nem tudom. De egyet sohasem felejték el. Ez a zsidó kereskedő volt az egyetlen ember, az első és utolsó, aki engem, anélkül, hogy ismert volna, még áldozatok árán is szerettemhez, haza akart segíteni...

Epp olyan, mintha megtette volna. Nem ő volt az oka, hogy maradnom kellett, hogy akkor már a szerencsétlen rabtestvéreim iránti kötelesség parancsolt velem, akikkel még öt hónapig ott maradtam: al naharoth Babel sam lasabnu, gam bakinu, bezokrenu et Cion...

A dubnai magid meséiből.

(Két újabb történet.)

Írta: Szabolesi Lajos.

Mese a fujtatóról.

Polodzak községnek meghalt a rabbi.

Nosza, küldöttség indul a dubnai maggidhoz: ajánljon nekik új papot. A maggid szívesen megteszi, elküldi rabbinak a polodzaki gyülekezetbe egyik legjobb tanítványát, Reb Chajimot.

Egy félév múlva Reb Chajim megszökött a községből. Új deputáció, új kérelem: kérünk egy másik papot.

A dubnai maggid elküldi egy másik híres tanítványát, Reb Joszelet. De nem telik bele négy hónap, Reb Joszele is faképnél hagyja a polodzaki községet.

A dubnai maggid megcsóválja a fejét: elmegyek én megnézni magam azt a híres polodzaki gyülekezetet. Mi bajuk támadott a papoknak?

Be is fogat, el is utazik. Két napig járja a községet. Benéz a házakba, vizitálja az iskolát, megnézi a templomot. Harmadnap összehívja a polodzaki gyülekezetet.

— Zsidók — kezdi a dubnai maggid — elmondok nektek egy történetet. Hazaérkezik a kereskedő a lipcsai vásárról. Hozott bőségesen vásárlást mindeneknek. Még az öreg szakácsnőről sem feledkezett meg. „Öreg — mondja neki —, ugy-e, neked hajnalban fel kell kelned tüzet rakni és ugy-e, hogy elbajlódasz a tüzzel egy-két óráig? No, ezentúl másképp lesz. Hoztam neked egy fujtatót. Ezt csak odátartod a rőzséhez, fujtatsz egyet, azután pillanat alatt lángban áll a tüzhely.” De halálkodik az öreg szakácsné. Ilyet ő még nem látott!

Másnap reggel kimegy a házigazda a konyhába, mit lát? Ott görnyed az öreg szakácsné, homlokáról csurog az izzadság, fujtat, fujtat, nyomja az új ördögös szerszámot, de biz a tűz nem akar meggyulladni. A házigazda összecsapja a kezét:

— Ejnye, te ostoba öreg! Mióta bajlódol itt?

— Már bizony hajnal óta, nagyuram,

— Hiszen akár napestig itt guggolhatsz! Elfelejtetted, hogy szikra nélkül a fujtató nem csinál tüzet. A hideg fát hiába fujod, istenadta. Egy parányi szikra kell csak, egy csöppnyi tűz, azt aztán lehet nagy lánggá élesztetni! De ahol szikra nincs, ott nem lesz tűz soha!

— Ti is, polodzaki zsidók — mondta szigorúan a maggid —, vegyetek példát a meséből. Hozzatok hiába

küldök papot pap után, hogy zsidó életet támasszon. Itt nem lehet tűz, mert hiányzik a szikra is! Bennetek egy szikra vallás, egy szikra hit, egy szikra jámborság nincs, a templomotok üres, az iskolátok bedőlt, belőletek egy pap sem fog tudni vallásos zsidót nevelni!

A muzsika.

Hetven év — mondotta a dubnai maggid — ennyi a mi életünk tartama!

Hetven év! Mivel töltitek el, emberek?

Volt egyszer egy gazdag király, annyi volt a kincse, mint csillag az égen. Bekérezkedik a királyhoz egy szegény, szerencsétlen barátja: segítsen rajta.

A király gondol egyet. Hallod-e, szegény ember! Bevezetlek az én kincstáramba. Ott fekszik a sok tömértelen ékszer, drágaság garmadában. Adok neked hét órát, — hallod-e, hét hosszú órát! Válassz annyi kincset, amennyit akarsz, kutasd ki a legszebbet, a legjobbat, a tied lesz!

Bemegy a szegény ember a királyi kincstárba. Majd hogy el nem kábitja a vakító fényesség; gyémántok tüze, rubintok égő bibora... Ezek közül fog ő választani, ezek közül fog ő kikeresni egy mindennél szebb, mindennél drágább ékkövet!

Hát amint keresgélgni kezd, szédülten, támoltyogva: különös muzsika szólal meg a kincstár ablaka alatt. Valami cigánylegény vetődött az ablakhoz, az rágyujtott egy andalító, szomorú, népies, ingerkedő, pajkos nótára.

A szegény ember megbabonázva hagyja ott a kincseket és odasiet az ablakhoz; a szemét le nem veszi többé a vonóról, a füle meg nem unja a muzsikát... egyik dal a másikat követi, vidám a szomorú, pattogó a heveset, a cigánylegény csak zenél, csak hegedül és a szegény ember hallgatja, hallgatja...

Egyszer csak kopognak az ajtón: a király áll ott: a hét óra lejárt.

Hogyan? Máris eltelt volna? Elszállt? Elrepült? Hiszen a muzsika mellett csak egy pár pillanatnak tetszett...

Es a szegény ember, aki nem ért rá választani a királyi kincsek közül, a szegény ember: szegényen és áryan megy ki a kincstárból, nem visz magával semmit, de semmit...

Édes fiám! — szól a maggid, — hetven évet ad nekünk a mi királyunk. Hetven év! Az ő szemében hét óra sem. Bevezet az ő szent kincstárába: ott vannak a világ örök drágaságai. Ott a Jámborság, ott a Szeretet, ott a Tanulás, ott a Hit, ott a Jótékonyosság. Aki ezek között válogat, aki ezeket viszi magával, az biztos és boldogan mehet a Sir sötétségébe, a Tulvilág ragyogásába.

Dé, — jaj, — mi nem válogatunk e kincsek között! Mert megszólal az ablak alatt a könnyű, édes zene: az élet esabító, szédítő zenéje. És mi oda hallgatunk, mi oda figyelünk! És azok a varázsos dallamok így zenélnek: Egyetek! Igyatok! Viseljete drága ruhát! Szórakozzátok! Mulassátok! Ne törődjete a holnappal!

... És amíg odafigyeltünk, erre a zenére, elszáll az idő. Egyszerre kopognak: értünk jött a Király, aki beengedett az ő kincstárába, beengedett az élet tárházába és mi nem választottunk az igazi kincsek, a valódi drágaságok közül!

Hét óra, vagy hetven esziendő! Az idő lejár. És mi szegényen, ahogyan jöttünk, megyünk a semmiségbe...

→ Próbakéklés. A dohány-utcai főkaptori állásra híradott pályázat folytán jelentkezők közül Garai Izsó cellómölki főkaptor 1. hó 6-án, péntek este és 1. hó 7-én, szombat délelőtti tartja próbaelőadását a dohány-utcai templomban.

Gál Jenő félbeszakított mondatáról

Kezdetes felvilágosítást nyújt a „Fővárosi Közlöny“ legújabb száma. Itt a gyorsírói jegyzet alapján hű képet nyerünk a legújabb Löw-ügyről.

Hogy Gál Jenő, mielőtt az ódiózus mondathoz érkezett, milyen irányban szólt és mit akart mondani, arról így számol be a napló:

T. Közgyűlés! A törvényes állapothoz való visszatérés... (Szünni nem akaró zaj. Elnök csenget.) A törvényes állapothoz való visszatérés... (Nagy zaj. Elnök csenget.) Még csak egy mondatot kegyeskedjenek megengedni, amellyel bizonyítani kívánom, hogy ez a teória, amelyet Önök a faji és nemzeti ségkülönbségnek és megkülönböztetésnek a szolgálatába állítottak, bizonyíthatom, hogy a rendeleti helyzettől a törvényes állapothoz való visszatérés és a társadalmi béke helyreállítása és a magyar jövő szempontjából milyen vészes és téves: erre nézve engedjenek meg egy tételt felhozni és ennek rövid bizonyítását. (Halljuk! Halljuk!)

T. Közgyűlés! Magyarország régente nemzetiségi konglomerátumokkal vegyes állam volt. (Közbeszólás jobbról: Jászi Oszkár!) Mindig azután vágyakoztunk, vajha ezen ország a nemzet egység felé haladna és ez van leírva törvényünkben és ez az az ideális állapot, amelyet a függetlenséggel megvalósítani akarunk. Hogy most, mikor a nemzetiségektől megszabadultunk és... (Percekig tartó tomboló zaj jobbról, szünni nem akaró zajos felkiáltások: Eláll! Eláll! Ez a hazaszeretet? Szabad így beszélni? A jobboldal tagjai helyükről felállanak és zajosan kiáltoznak. Elnök hosszasan csenget.)

Tény, Gál Jenő nyelve megbotlott. De hogy mit akart mondani, az előbbiekből tisztán kiviláglik.

Nem kevésbé érdekes azonban, hogy az elnöklő polgármester miért utasította rendre Gált. Ezért:

Elnök: A tisztelt bizottsági tag ur megsértette elszakadt nemzetiségeinket... (Zajos felkiáltások: Hazaáruló! Nagy zaj. Halljuk az elnököt! Elnök csenget.) A bizottsági tag ur megsértette elszakadt nemzetiségeinket és ezzel a tőlünk elszakadt véreinket. Kérdem, hajlandó ezért megkövetni a közgyűlést? (Percekig tartó tomboló zaj jobbról; a bizottság tagjai a padokat verve kiáltozzák: Hazaáruló! Eláll! Ez a demagógia! Így nem lehet beszélni! Nem szabad beszélnie! Hosszantartó zaj. Elnök csenget. Zajos felkiáltások: Halljuk az elnököt!) Az ülést öt percre felfüggesztem.

Bocsánat: a polgármester ur nyelve is megbotlott. Nem elszakadt nemzetiségekről van szó, hanem elszakított nemzeti ségekről...

Női istentiszteletek.

A Pészachi és Sovuoth ünnepek között tervezett női istentiszteletek sorozata f. évi május hó 7-én, szombaton kezdődik és mindig délután 5 órakor a következő templomokban tartatik:

A dohány-utcai templomban, az Aréna-ut 55. sz. a. templomban, a Páva-utca 39. sz. a. templomban, a Bethlentér 2. sz. a. templomban, a Csáky-u. 3. sz. a. templomban, a Zugló, Hajtsár-ut 117. sz. a. imaegyesületi templomban, a Luther-utca 4. sz. a. templomban.

A női istentiszteletek céljára készült imakönyvek az illető templomok gondnokánál szerezhetők meg.

A népharag a bíróság előtt.

Nem árt feljegyezni, hogyan fest a „népharag“ a bíróság előtt. Valamikor talán fog akadni egy történetíró, aki be fog számolni a mai kor erőszakosan propagált antiszemitizmusáról. A papiros türelmes és a történetírónak azért van fantáziája, hogy az élet színeit nagy tónusokban foglalja össze. Nézzünk meg egy képet, mielőtt a retoucheur idealizálhatta volna. Történetünk hőse Grünfeld Izidor, szegény zsidó suszter, valahol a Gizella-uton. Az eset azzal kezdődik, hogy Grünfeld egy szép napon belekerült egy olyan újságba, melyre esküszóval gyűjtik az előfizetőket. „A zsidó mester, ha keresztény inast tart“ címen azt mondta el az újság, hogy Grünfeld Izidor egyik keresztény inasa azért lett öngyilkos, mert zsidó gazdája rosszul bánt vele. Ez néhány hónappal ezelőtt történt, amikor általánosan elterjedt népszokás volt, hogy a zsidók atrocitásokat követtek el keresztények ellen. A cikk megjelent és

két nap múlva egy B. nevű bérkocsissegéd jelent meg erra Grünfeld üzletében. — Mennyiért csinálna meg a cipőmet, — kérdezte B., mire a mester a suszterek logikájával azt válaszolta, hogy előbb a cipőt kellene látnia. — Majd elhozom, — mondta B. és husz perc múlva elhozta — H. nevű fiatalokú társát és még másik kettőt. B. és H. megjelentek az üzletben és szó nélkül rávetették magukat Grünfeldre. Két társuk ezalatt künn várt az ajtó előtt. Mind hősök voltak és fiatalokúak, négyen pedig azért voltak, mert a Kuria már megállapította, hogy négy személy nem képez csoportot s így a magánosok elleni erőszak tényálladéka nem létesülhet. Legfeljebb testi sértésről lehet ilyenkor szó. Ezuttal azonban az sem lett, mert időközben megjelent egy civilruhás polgárendőr is Grünfeld üzletében, miután az ő cipője is kilukadt. A polgári rendőr aztán nyakon fogta B.-t és H.-t és kituszkolta az üzletből. Grünfeld egyetlen pofonnal szabadult, ami viszont csak becsületsértést jelent. Ilyen minőségben került az ügy a budapesti büntető járásbíró elé. Már a két fiatalokú suhanc nacionáléjánál is baj volt. — Voltak-e büntetve? — kérdezte a bíró. — Nem, — felelték. A bíró azonban eléjük tartotta a nyilvántartólapjukat. Voltak bizony büntetve, már a fiatalokúak bíróságánál, veszélyes munkakerülés, sőt lopás miatt is. A bérkocsissegédnek a hajtási engedélye sem volt nagyon rendben. — Miféle egyesület tagjai maguk? — kérdezte erre a bíró, noha ez a kérdés nincs benne a perrendben. — Nem vagyunk sehol, — válaszolták. — Dehogynem, — mondta a bíró, ugyanazzal a bizonyossággal, mellyel az előéletüket tártta eléjük. — Bünsnek érzik magukat? — kérdezte a bíró. — Mi, kérem, fel voltunk izgatva, — felelte készségesen az egyik. Aztán elmondták, hogy napokig korcsmáztatták őket, többen, de főleg két másik suszter, ugyanabból az utcából, az eset előtt is leittatták és azt mondták, hogy a Grünfeld rosszat tett s ezt meg kell torolni. A bíró megállapította a bűnösséget és kiszabta a büntetést. Aztán hosszú beszédet tartott a két sihedernek a jogrendről és a keresztény eszméről. — Azért, mert valaki zsidó, nem szabad bántani, — mondta nekik többek közt. — Nem azért tettük, — hazudta a két kamasz. — Nagyon is úgy néz ki a dolog, — felelte a bíró... Ezzel véget ért a tárgyalás.

Nem írjuk ki a bíró nevét. Még rossz néven yennék tőle ezt a konszolidációs beszédet.

A holland királynő és az ő zsidói.

Amszterdamból jelentik az Egyenlőségnek: A németalföldi királynő legutóbbi amszterdami tartózkodása alatt több zsidó küldöttséget is fogadott. Az amszterdami rabbinátus Onderwijzer rabbi vezetése alatt járult a királynőhöz. Onderwijzer üdvözlő beszédében kifejtette, hogy míg Európában vannak még országok, melyekben a zsidók a degradáció és az elnyomatás igáját kénytelenek hordozni, addig Hollandiában a királyi család uralma alatt teljes lelkiismereti szabadságot élveznek és polgártársaikkal karöltve teljesen szabadon fejthetik ki társadalmi és gazdasági tevékenységüket. A királynő válaszában meglegedettségének adott kifejezést zsidó hű alattvalói fejlődésén és haladásán, melyet nemcsak a saját uralkodása, hanem elődjének uralkodása alatt is elértek Hollandiában. A zsidó egyház, a „Nederlandsche Israelitisch Kerkgenootenschap“ Wolff M. alelnök vezetése alatt járult a királynő elé. Wolff a királynőnek tolmácsolta a zsidóság hűségét és mély szeretetét; a királynő a zsidósággal szemben mindenkor követte házának ama csodálatraméltó és nagyvonalú tradícióit, melyek a zsidókat büszkeséggel töltik el, hogy hollandi polgároknak tekinthetik magukat. A királynő válaszában kijelentette mély meghatottságát zsidó alattvalói szerencsekívánatain és kérdéseket intézett a küldöttséghez, vajjon a Kerkgenootenschap (egyház) nem szenvedett-e a jelen idők viszontagságai alatt és azon reményének adott kifejezést, hogy a szervezet jövőben megvalósíthatja áldásos terveit. Loopuit alelnök vezette a királynő elé a nagy amszterdami zsinagóga-bizottságnak a küldöttségét, mely a királynőnek jelentést tett róla, hogy ez a zsinagóga, mint Nyugat-Európa legrégebbi zsidótemploma a pészachi ünnepnapo-

Kon megüli 250 éves évfordulóját. A királynő válaszában biztosította a küldöttséget, hogy kormánya minden erejéből támogatni fogja a zsidó emberbaráti intézményeket is, hogy ezzel némileg megkönnyítse a zsidó szegények jóléte körül szorgoskodó szervezeteknek munkáját.

Nélkülözhetetlen tényezői a megújulásnak...

Baltazár püspök beszéde a zsidókról.

Baltazár Dezső dr. püspök pénteken Márk Endre udvari tanácsos egyházkerületi ügyész, szentpéteri Kun Béla dr. egyházkerületi főjegyző, Rózsa Sándor egyházkerületi pénztáros és Futó András püspöki titkár kíséretében Törökszentmiklóstra utazott egyházlátogatásra.

A püspököt a vasutnál Erdélyi Kálmán főjegyző üdvözölte nagy közönség jelenlétében. Fehérruhás lányok virágokat nyújtottak át a püspöknek, aki lovasbandérium kíséretével óriási ovációk között hajtatott a parochiára. A református egyház presbitériumában fogadta a püspök a küldöttségeket: a református presbitérium küldöttségét Olajos Pál ref. lelkész, a róm. kat. egyház küldöttségét Kiss István nyug. főjegyző és az izraelita hitközség küldöttségét Weinstein Dávid dr. ügyvéd, hitközségi elnök vezetése alatt. Weinstein Dávid dr. a következő beszédet intézte Baltazár püspökhöz:

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Ur!

A törökszentmiklósi izraelita hitközség nevében köszöntöm Méltóságodat hódolattal és meleg szívvvel. Tradíciónk szerint a Mindenható dicséretével, ősi áldással fogadjuk azt, ki be isteni kegyelem lángfelket, igazságérzést lehelt, kinék — áldásunk szavai szerint — halandó léte is osztályrész jutott az isteni fenségből, ki reménye, bizodalma a szenvedőknek.

Köszöntjük Méltóságodat, a Révészek és Kiss Áronok utódát, ki látja és ismeri hibáinkat, de nem gyújt faklyát, hogy annak fényénél kutassa bűneinket s nem mécses pislogásánál keresi erőnyeinket. Üdvözljük, mint az élő magyarok nagyjainak egyikét, ki a nemzeti gondolatért, nemzeti öncélért, az állami integritásért vívó magasztos küzdelemből nem zár ki bennünket, hanem testvérekként tekint.

S kiegészítjük hódolatunkat fogadalmunkkal. Fogadalmunkkal, hogy mi zsidó vallású magyarok — kiket a közös anyanyelv és kultúra, történeti múlt, a nemzeti erényeknek és hagyományoknak forró tisztelete, őseinknek itt porladozó hamvai, hőseinknek vére és szenvedése örökre és elválaszthatatlanul e szent rögökhöz kötnek — a forgandó idők és események minden változásán át hűségesen hű fia maradunk e sokat szenvedett nemzetnek. Gondolatunkat, érzéseinket, tudásunkat, becsyágunkat, munkakedvünket és energiánkat a nemzeti kultúra, társadalmi harmónia és felekezeti béke szolgálatába fogjuk bocsátani.

Ez ünnepélyes és örökre felejthetetlen pillanatban kérjük Méltóságodat, árássa reánk továbbra is szeretetét, bölcs és igazságos jóindulatát, mi pedig kérjük a Mindenhatót, adjon Méltóságodnak erőt, egészséget, kitartást nemes és nehéz feladatának sikeres befejezéséhez mindnyájunk lelki felemelésére, társadalmunk és hazánk ügyére. A Mindenható sokaig őrítse Méltóságodat!

Az egyházfejedelem válaszában mélyszéges és meghatározó módon ecsetelte a feldarabolt ország szomorú sorát, melynek újraépítésénél minden gazdasági és kulturális értékre, minden kézre szükség van. Az ország reor-

ganizációját — ugymond — a zsidók közreműködése nélkül elképzelni nem tudom, nélkülözhetlen tényező a megújulásnál, kiegészítő szervei a nemzeti testnek. Szívélyes szavakban köszönte meg a tisztelgést s megfoghatatlan szeretetéről és jóindulatáról biztosította a hitközség tagjait, kik felejthetetlen emlékekkel távoztak a nagy egyházfőtől.

A látogatások során dr. Márk Endre, Debrecen nagynevű volt polgármestere és Olajos Pál ref. lelkész kíséretében a küldöttség vezetőjét, dr. Weinstein Dávidot is megtisztelte látogatásával, ahol néhai Szabolcsi Miksa és dr. Szabolcsi Lajos széder estői képezték érdekes megemlések tárgyát. A tiszteletére rendezett társas ebéden, ahol a község egész társadalma egybe gyűlt, a püspök és kíséretének frenetikus és lelkes ünneplésében a hitközség is képviseltette magát.

Zsidó tornaünnep.

(Vázsonyit, Székelyt, Vadászt, Bródyt percekig ünnepelték a közönség.)

A vívó- és atletikai club, melyet néhány hónapja Székely Ferenc elnök és Klein Elek alelnök rendkívül felvirágoztattak, vasárnap, május 1-én délután a Nemzeti Tornacsarnok nagytermében mintegy ezer főnyi sportbarát színe előtt disztornát tartott. A disztorna minden várakozáson felül sikerült. A közönség nem lankadó érdeklődéssel kísérte a szabad gyakorlatokat, a női csapat botgyakorlatait, különösen azonban a szertornát, melyen a nyújtó- és magaskorlátgyakorlatok kitűnő eredményükben mutatták be azt a gondosságot és szakértelmet, melyet Szalai József és Dückstein Zoltán, a tornászosztály két, a sport körül igazán elévülhetetlen érdemeket szerzett vezetője tanusított a tornázképzés terén. Ezek közül — amint ez sportkörökben egyébként köztudomású — Szalai Józsefet, aki Magyarországot a londoni olimpiádon is képviselte és Magyarország tornászhajnokságát több ízben nyerte el, most pedig súlyos operációból gyógyult föl, miért is személyesen nem vehetett részt a disztornán: a közönség különösen meleg ovációkban részesítette.

A vendégek soraiban ott láttuk Székely Ferencet, a pesti izr. hitközségnek és a clubnak is elnökét, Vázsonyi Vilmost, Vadász Lipót nyug. államtitkárt, Bródy Ernő képviselőt, Zöld Mór ezredet, Havas alezredet, és a politikai és a zsidó felekezeti élet számos kitűnőségét, kik közül a közönség különösen Székelyt és Vázsonyit részesítette meleg és szívből fakadó ünneplésben. Vázsonyi neve említésekor fölemelkedett az egész közönség és mintegy tíz percre üdriádással, kendőlobogtatással, tomboló tapsal köszöntötte a vezért. Igen jól estek Vadász Lipót elismerő szavai és láthatóan jó benyomást gyakoroltak Klein Elek földbirtokos és sokszorosan dekorált és arany vitézségi éremmel is kitüntetett huszárfőhadnagynak, a club agilitásáról és áldozatkészségéről ismert ügyvezető-elnökének hazaszeretettől áthatott, huszárosan talpraesett beszéde, mellyel a szép ünnepélyt berekesztette, abbéli meggyőződésének adva kifejezést, hogy a testedzés emelése az Egy haza érdekeinek szolgálata. Beszédének vége felé a tornászok közt jelenvolt harctéri bajtársai felé fordulva, ünnepélyes fogadalmat tett a club tagjai nevében arra nézve, hogy a haza hívó szavára a jövőben is teljesíteni fogják honfiai kötelességeiket.

A beszéd hazafias heve a közönséget is magával ragadta és kétszáz zsidó vallású, tehát destruktív tornász és sok száz zsidó vallású, tehát destruktív néző ajakáról jeladás nélkül és mégis mintegy adott jelre orogonaszerű áhítattal zendült föl, hogy: Isten áldd meg a magyart...

A disztornát társasvacsora követte, melyen Klein Elek meleg ovációban részesült. Itt említjük meg, hogy a VAC labdarúgó-csapata ugyanaznap délután ismét győztesen került ki a mérkőzésből, vívószakosztálya pedig vasárnap, május 8-án, délután 4 órakor, a Fodor-féle vívóteremben, a Koronaherceg-utcában, a Trattner-házban házi vívóversenyt rendez.

Dombóváry Géza.

Az Egyenlőség Képes Folyóiratának 8. száma irodalmi és művészeti esemény.

HIREK.

•••

— Vázsonyi a Rombach-utcai templomban. Pészach utolsó napján Vázsonyi Vilmos megjelent a Rombach-utcai templomban, ahol Lederer Sándor dr. és Lederer Mór előjárók között az előjárósági padban foglalt helyet. A népszerű zsidó vezért a tóra előtti áldásmondással tisztelték meg, Adler Illés dr. pedig a szószerkről üdvözölte. Hazamenetele alkalmával közel ötszáz főnyi tömeg kísérte el Vázsonyi Vilmost.

— A zalaegerszegi főrabbi beiktatása. Az 1918. év október hava óta, néhai Engelsman Izrael főrabbi halálával elárvult zalaegerszegi papi széket április tizennegyediken töltötték be. Ünnepelesen beiktatták a már két év előtt megválasztott, de megszállott területen működő siklósi rabbit, dr. Junger Mózes. Az új rabbi megérkezésekor nagyobb küldöttség élén dr. Graner Adolf városi és központi főorvos, majd a hitközségi előjáróság és képviselőtestület élén Boschán Gyula hitközségi elnök üdvözölte. Délután 4 órakor folyt le a beiktatási ünnepély a templomban, az összes vallásfelekezetek képviselői, az összes hatóságok és egyetek jelenlétében, akik mind képviseltették magukat a vármegyéből és a városból. A Leichner Herman főkátor által recitált mincha-ima után Boschán Gyula hitközségi elnök tartotta tartalmas gondolatokban gazdag beiktatási beszédét, melyben rámutatott a Gondviselés különös kegyére, amennyiben hatvan évvel ezelőtt mint iskolásgyermek, az iskola nevében üdvözölte a néhai főrabbit, majd elhunytá alkalmával ő bucsúztatta a hitközség nevében és most ismét megadatott a kegy, hogy az új lekipásztort állásában beiktathassa. A Himnusz eléneklése után dr. Junger Mózes, az új főrabbi lépett a szószékre és elmondotta vörvvel és eloquenciával, eszmékben gazdag, az egész közönséget magával ragadó, szónoki hévvel áthatott székfoglaló beszédét, melyben körvonalozta papi állását, programját. Az Adon mulom eléneklésével befejeződött a szépen sikerült beiktatási ünnepély, melynek főbb rendezőségében dr. Rosenthal Jenő orvos, előjárósági tag, a rendező-bizottság elnöke fejtett ki nagy munkásságot. Beiktatás után a hitközségi irodában a küldöttségeket fogadta az új lekipásztort, majd az ipartestület nagytermében közvacsora volt, mely alkalmával több felköszöntő hangzott el. A nagykanizsai hitközséget dr. Winkler Ernő rabbi képviselte, aki a banketten értékes felköszöntőt mondott. Másnap a város vezetősége, a polgármesterrel az élén, meglátogatta az új rabbit.

— Tisztujítás. A kisvárdai izraelita hitközség most tartotta tisztujító közgyűlését. Eredménye a következő: Elnök: Kain József, alelnökök: Klein Gyula, Lefkovich Miksa (új), pénztárnok: Klein Márkusz, ellenőr: Lóránt Bence, gondnokok: Eichler Mór (új) és Klein Mór.

A vadsdrosnaményi orth. izr. hitközség ápr. hó 25-én tartotta meg évi tisztujító közgyűlését. Elnök lett Spiegel Salamon (új), ügyvezető-alelnök újlag Klein Adolf, választmányi tagok Friedländer Lajos, Grün Dezső, Grünfeld Dániel, ifj. Kepecs Márton (új), Ganz Jenő, Winkler József (új), Mandel Sámuel (új), Genád Márton és Weinberger Dávid (új).

A fehérgyarmati hitk. tisztujítás eredménye ez: Elnök: Grünfeld Vilmos, eddig Weisz Sándor. Alelnök: Roóz Lajos, eddig Mátyás Adolf. Gondnok: Berger Armin, eddig Keisler Adolf. Pénztárnok: Deutsch Jenő, eddig Berger Farkas.

A balmazújvárosi izr. nőegylet április 27-én tartotta meg évi rendes közgyűlését özv. Fried Náthánné elnökle alatt. Szigeti Rezső, az egylet jegyzője, lendületes beszédben méltatta az egylet működését, mely után jelentést tett az egylet eddigi sáfárkodásáról, mit a közgyűlés helyeslően tudomásul vett. Azután következett a választás. Örökös tiszteletbeli elnök lett: özv. Fried Náthánné. Elnök: dr. Forrai Péterné. Alelnök: Gelbmann Ignácné. Pénztáros: Kohn Mórné. Ellenőr: Ornstein Mórné.

— A bünbak. Dr. Hanauer A. István váci róm. kath. megyéspüspök bérmutján f. évi ápr. 27-én érkezett Alberti-úrsára. Ez alkalommal a különböző egyházak küldöttségei tisztelegtek a püspöknél. A zsidó hitk. képviselőtestületben megjelent az előjáróság, Büchler Zsigmond főrabbi vezetésével, ki is a püspökhöz intézett beszédében utalt arra, hogy:

„reakciós korban élünk, melyben uton-utfélen találkozunk a középkor hazajáró szellemével, melyben a sötétség kopott lovagjai rozsdás fegyverrel küzdenek és jobb ügyhöz méltó buzgalommal terjesztik a felekezeti gyűlölséget és mindenképen azon vannak, hogy üszköt dobjanak a különböző hitfelekezetek közé. Ilyen korban, melyben bizonyos körökben a türelmetlenség izzó zsaratját lánggá szítják és a gyűlölet mérges magvát szórják azok közé, kik nem egy templomban, nem egy forma és mód szerint imádják Istent, közös mennyei Atyánkat, oly korban, melyben osztályozzák az embereket: elsőrendű és másodrendű hazafiaknak, e reakciós korszakban kétszeresen jólesik szívünknek üdvözölni olyan férfit, ki teljes életében az emberszeretetet hirdette.” — A püspök válaszában, miután megköszönte a megtiszteltetést, kiemelte, hogy a kat. templomokban nem hirdetnek gyűlöletet, egyáltalában nem foglalkoznak politikával, csak a vallásosságot ápolják, csak a híveket tanítják. Egyébiránt a nagytiszteletű ur jól tudja, hogy a bibliában is szerepel a „bünbak”. Ilyen bünbakot keresnek mindig az emberek. A bünbak most a zsidóság. De ez a hullám is le fog csöndesedni és a zsidóság újból el fogja foglalni régi álláspontját a társadalmi és gazdasági életben.

— A zsidó jótékonyág szervezése. Döntő fontosságú értekezlete volt a Pesti Izr. Hitközség jótékonyági ügyosztályának ápr. 27-én. Dr. Grauer Vilmos előjáró nagyszerű beszédben mutatott rá a zsidó jótékonyág szükségességére, amit a zsidóság gazdasági helyzetének az utóbbi időben történt leromlása különösen jelentőségteljessé tesz. A jótékonyág helyes gyakorlása szempontjából Grauer dr. azt indítványozta, hogy az ügyosztály központi tevékenységét erősítsék meg és a körzetekre bizzák a jótékonyág gyakorlását, mert így közvetlenné válik a segélyben részesülendők kiválogatása és ellenőrzése. A jótékonyági ügyosztálynak a decentralizálás után központi vezetés, irányítás és ellenőrzés volna a feladata. Lederer Sándor, Krakkauer Samu, Szabolcsi Lajos dr., Schlanger Mór, Breitner Lipót és Fleischmann Tivadar felszólalásai után az ügyosztály nagy lelkesedéssel a decentralizációt határozta el.

— Kulturstély Miskolcon. A miskolci Deborah nőegylet leánycsoportja április 26-án magasnívóju kulturstélyt rendezett. Reich Irénke elnöki megnyitójában a Pészach ünnep jelentőségét méltatta gyönyörű szavakban. Hoch Erzsike Somlyó: Ballada a kitért zsidóról c. költeményének előadásával aratott sikert. Grünwald Alice Pierrot-táncjelenettel művészi képességről tett tanúságot. Lichtmann Ilonka szavalt, Kardos Honora műdalokat énekelt, Soltész Piroska és Kanizsai Sándor ügyes dialogban tüntették ki magukat. Láng Lajos dr., az Egyenlőség munkatársa, az erdélyi zsidóság házfias magatartásáról tartott tartalmas előadást. Szünet után Goldmark: Sába királynője operából jénnyesen sikerült részletet adtak elő Hoch Ica, Somogyi Ica és Spiró Erna. Reich Irénke költeményeket szavalt, Gránát József hegedült, Klein Irénke pedig énekelt. A rendezésben a Kadimah cserkészifjak lelkesen működtek közre. A tiszta jövedelmet szegénysorsu menyasszonyok támogatására fordítják.

— Tsuk Sándor. A Pesti Chevra Kadisát s a pesti zsidó közéletet súlyos veszteség érte Tsuk Sándor kereskedelmi tanácsos elhunytával. Tsuk Sándor mint a pesti hitközség és chevra kadisa évtizedes vezető tagja, majd utóbb, mint a szentegylet előjárója, hervadhatatlan érdemeket szerzett magának a budapesti zsidó közéletben. Jótékony, igazságos, szorgalmas munkása volt a magyar zsidóságnak. Amint a közigazgatási életben előkelő pozíciót vívott ki, úgy a felekezet táborában is csak barátokat és igaz tisztelőket szerzett mindenfelé. Kiterjedt előkelő család gyászolja elhunytát. Adler Illés dr. főrabbi meghatóan bucsúztatta.

— Új alapítvány a pesti izr. hitközségnél. Ehrlich G. Gusztáv hetvenedik születésnapja alkalmából tisztelői és barátai, 100.000 korona hatszázalékos hadikölcsönt bocsátottak rendelkezésére, tetszése szerint meghatározandó célra. Ehrlich G. Gusztáv ezt a 100.000 koronát a hitközség kezelésébe adta örök-alapítvány gyanánt, azzal a rendeltetéssel, hogy annak kamatai hetedik kerületi kisiparosok és kiske-

reskedők, ezek között pedig elsősorban hadirokkantak támogatására fordítottassanak.

— **Hevesi Simon üdvözlése.** Az Országos Rabbiegyesület elnökének választotta meg a pesti izraelita hitközség kitűnő és népszerű főrabbiját, **Hevesi Simon dr.-t.** Ebből az alkalomból a hitközség kulturális ügyosztályának vezetősége megleghangu átiratban üdvözölte Hevesit.

— **Zsidó hadiárvaház Balkányban.** A szabolcsmegyei Balkány község zsidósága hadiárvaházat alakított, amelyben husz zsidó árvát helyeztek el. Még husz árvát akarnának gondozásba venni és ezért ezer darab ötszáz koronás részjegyet bocsátanak ki. Részjegyjegyzésre ezután is felhívják az érdeklődőket.

— **Katonák pészachi megvendégelése.** A miskolci hitközség, régi tradícióihoz híven, a pészach-ünnepek alkalmával, a nemzeti hadsereg zsidó hitű katonáiról ezidén is gondoskodott. Az ellátási teendők körül dr. Gencsi Samuné és Balog Sándorné önzetlenül fáradoztak.

— **Zsidó főbíró a miskolci ügyvédi kamara élén.** A miskolci ügyvédi kamara legutóbbi közgyűlésén Forgács Dezső dr. ügyvédet a kamarai titkári hivatal vezetésével bízta meg. A közgyűlést befejező beszédében Bizony Ákos elnök melegen méltatta Forgács Dezső dr. lelkiismeretes munkáját és szakavatott ügybuzgalmát.

— **A Józsefvárosi Izr. Nőegylet f. évi május hó 5-én a „József főherceg“-szálloda dísztermének (VIII., Baross-tér 2.) helyiségében ismerkedési összejövetelt tart.**

— **Alpár Gitta.** A zeneművészeti főiskola XI-ik nyilvános hangversenyén méltó feltűnést keltett iskolázott, gyönyörű koloratur hangjával Alpár Gitta, Hilgermann Laura tanárnő növendéke. Igazi művészi készségről és mély zenei tudásról tett tanuságot.

— **Iskolai széder Nagykanizsán.** A nagykanizsai izr. elemi fiu- és leányiskola számára az iskola igazgatója, **Kertész József**, Pészach első estéjén szédert tartott. Az ünnepi ruhába öltözött fiúk és leányok hosszú asztalsorok mellett foglaltak helyet. Minden gyermek előtt egy teljesen felszerelt kis széder-tányér volt. Az asztalfőn ült az igazgató, dr. **Winkler Ernő** rabbi és dr. **Rothschild Jakab** iskolaszéki elnök. Körül az előjáróságnak sok tagja és a hitközség tagjai, a szülőknek és serdült fiúknak, lányoknak tömege szorongott. A szédert az igazgató beszéde nyitotta meg. Azután száz ifju hang énekelte a Vajjehullu gyönyörű melódiáját. Utána egy fiu, ezüstszerleget tartva, mondott kiddust. Általában minden brocho-t, minden imát részint héberül, részint magyarul a gyermekek mondták, az igazgató csak a szokásos családfői magyarázatokat, elmélkedéseket nyújtotta. Mikor felhangzott a ki lau joe, ki lau joe, meg az Addir hu és melódiája a fiatal ajkakon, a közönség idősebb tagjai könnyezve a meghatottságtól, velük énekeltek. Azután a Chad gadja édes monoton dallama hatotta meg a közönség lelkét. Végül dr. **Winkler Ernő** rabbi intézett rövid beszédet a szülőkhöz és ezzel a szederest hatásától elragadtatva, jobb jövőbe vetett reménnyel távoztak a szülők; meghatva mondtak köszönetet az igazgatónak, ki gyermekeik lelkébe a vallásos érzést ily intenzív módon plántálta be.

— **Egy zsidó zenész ünneplése.** Pészach másodnapján ünnepelte **Pásztor Miksa** zenetanár, a nagykanizsai hitközség orgonistája, harminc éves jubileumát. Az ünnep alkalmából **Ábrámovits Márk** főkantor alkalmi miseberachot énekelt, a templomi énekhar pedig, kiegészítve a jubiláns tisztelőivel, Naumburg „Szeu s'orim rosechem“ zsoltár-részlet szerzeményét énekelte, melyet a jubiláns leánya, **Pásztor Irma** zongoraművész kísért orgonán. A templomi ünneplés után a hitközség előjáróságának üdvözlő iratát dr. **Rothschild Jakab** alelnök küldöttség élén nyújtotta át a jubiláns lakásán, hol még **Farkas József**, kereskedelmi iskolai tanár, az énekhar tagja, a templomi énekhar nevében, majd pedig dr. **Winkler Ernő** rabbi üdvözölte a példás buzgólkodással és művészettel immár egy emberöltő óta működő orgonistát.

— **Rabbiválasztás Kecskeméten.** A kecskeméti izr. hitközség május 1-én egyhangulag főrabbiává választotta dr. **Borsodi Józsefet**, a tudós nagyatádi főrabbit. Részletes tudósítás jövő héten.

— **A Somlyó-Peterdi-estély.** A két kiváló zsidó költő, **Somlyó Zoltán** és **Peterdi Andor**, kedden a Vigadó

nagytermében költői műveiből estélyt rendezett. A szépen látogatott estélyen nagyszámu közönség jelent meg, amely melegen ünnepelte a két kiváló költőt.

— **Hangverseny.** A Zeneakadémia kiváló zsidó növendéke, a tizenégyéves **Zala Lili** a napokban nagy sikerrel lépett fel. Tudása és tehetsége sok szép reményre jogosít.

— **Hymen.** **Löwy Sándor** baromfikereskedő leányát, **Jolánkát** Szentendréről eljegyezte **Groszmann Imre** kereskedő Orosházáról. (Minden külön értesítés helyett.)

Kupferstein Ignác Ujfehértóról eljegyezte **Kohn Aranka** Püspökladányból. (Minden külön értesítés helyett.)

Reinitz Rózsikát Nagykállóból eljegyezte **Reinitz Pál** Balkányból. (Minden külön értesítés helyett.)

Juszt László, a **Juszt László és Gyula** látszerész-cég tagja, eljegyezte **Rottmann Idát**, **Rottmann Lipót** földbírtokos leányát Beszterecről.

— **Házasság.** **Rotter Zsigmond** fővárosi ismert nagykereskedő, a hitközségi adófelügyelőbizottság köztisztelt elnökének **Magda** leányával vasárnap **Popper Béla** a dohány-utcai templomban házasságot kötött. A fényes esküvőn, hol **Hevesi** főrabbi mondott eskető beszédet, megjelent a fővárosi társadalom színe-java.

— **Közép- vagy elemi iskolai tanuló** instruálását, kezdő angol, francia tanítását vállalja ellátásért vagy lakásért: „Orvostanhallgató“ VII., Akácfa-utca 25. III. 21. — Egy szegény megvakult kereskedő, ki jelenleg betegen fekszik, kéri a jószívű hitsorsosokat, segítsék őt és családját nagy nyomorában.

— **Szerencsétlen,** teljesen munkaképtelen, tüdő- és szívbajban szenvedő ember, kinek felesége is beteg, kéri a jószívű hitestvérek segítségét. **Sándor Hermann**, Budapest, Atlós-ut 88.

„Örök hálával a székely hadosztály tisztjei . . .“

Irtta: Nil (Dapsy Gizella.)

A tavaszi szél régi emléket hoz a lelkembe. Vissza-hozza: Brassót. S bár az Egyenlőség hasábjain már ejtettem róla néhány szót eddig is, — most úgy jön: el kell mondanom mindent, amit tudok.

Az uram naplót vezetett róla . . . Előbb hadd beszéljen Brassóról az uram naplója, ki velem együtt szenvedett . . .

„ . . . 1919 májusában elhurcoltak az oláhokkal, de mintegy négy heti gyötrődés után felmentett a nagyváradi VI. román divízió az alaptalan és hamis vádak alól. Augusztusig — kétrendebli rövidlejáratu elhurcolást és állandó zaklatást leszámítva, (valamint gyakorlati értékeink elrablását, mellesleg! . . .) — itthon éltünk. Augusztus 3-án véreink feladtak újra, ezuttal magyarrá érzelmeink miatt. A fővadászban kulminált, hogy egy, a román tiszték ünneplésére itt rendezett bállra azt mondtam: huszonötöt érdemel minden anya, aki elviszi a leányát. (Mellesleg: ezt nemcsak az uram mondta, hanem én is.) Volt itt akkor egy vén tábornok, aki elvitetett Sarkadra, a hadosztálybíróshoz. Azt hittük, váradi legitimációink alapján itt is kitelik az esztendő három napból s elindult három váltás fehérneművel és alig pár száz koronákkal. Sarkadról aztán különböző kalandok után, elinternáltak — Brassóba.

A magunk személye miatt nem panaszkodhattunk a románokra. Mindig megkülönböztetett udvariassággal (s a nőnek kijáró tisztelettel) bántak velünk. Részünk volt minden lehető kedvezésben, pusztán jószóért, baksis nélkül. Mikor megérkeztünk, egy rettenetes helyre, a Gorkij fantáziáját felülmúló borzalomtanyára, a Malom-táborba vittek. Szerencsére jóindulatu ember volt a kommandáns, de még inkább szerencsénkre volt a zsidó törzsorvos, **Manolescu doktor**, aki rögtön áttalt a kórház-táborba, ahol egyedül mi kaptunk külön szobát s a doktor figyelmessége révén minden lehetséges „jó“-ban részünk volt végfogytig. Pár nappal előbb

ment el a tábor orvosa, dr. Glücksmann, akiről minden fogoly csak könnyes szemmel és rajongva beszélt, aki olyan határtalanul jó volt a szenvedő magyarokhoz, hogy már semmi kincsért se tűrhette tovább a felsőbb-sége és hazaküldték Bucurestibe. Ez a legendás alak is zsidó. Mi már lepéztelenedve érkeztünk s egy lelket sem ismertünk Brassóban, de amint hírünket vitték zsidó riporterek a Koronából, ahol az első reggelit elkölthettük oláh zsandárjaink emberségéből, — egy zsidó kereskedő, a drága, nagyműveltségű, igazi európai Schütz bácsi rögtön kinyitotta az erszényét, anynyit adott kölcsön, amennyi kellett, pedig azt sem tudhatta, lesz-e módunk valaha visszafizetni. Aztán számílt nyitott a boltjában, éppen a forma kedvéért, s bizony, a feleségem mondhatná meg, hány félmeztelenre vetkőztetett, ujonjött rabtársunkat ruházta ki részint Schütz bácsi boltjából, részint az áldott jó Weisz néni szekrényéből!

A zsidó-lányegylet, — ahogy megtudták kis fogolytársunk, Engel Iván révén, hogy Nil is ott „nyaral”, elhalmozta naponta virággal. Mikor aztán észrevették, hogy más egyéb is szükséges: megjöttek a más egyebek is. A zsidó-lányegylet gondozta a barakk betegeit, mert ők küldték a napi száz liter tejet számukra, az időtájt Brassóban a legritkább, legbecsesebb táplálékot. És a pénzt, ami erre kellett, úgy gyűjtötte össze napról-napra, boltról-boltra, kávéháza-ról-kávéházra járva, koldulva a sürgős koronák százaikat, ezreit, három fiatal zsidólány: Weisz Janka, Elekes Olga, Jeremiás Bella. Engel Iván ellátását a tisztí étkezőből a lányegylet fizette és szereztek neki zongoraleckéket, hogy zsebpénze is legyen. Végül egy zsidó család horribilis összeget deponált, hogy a tudócsucshurutos, 18 esztendő szeni kint lakhasson náluk s minden jóban és ápolásban lehessen része.”

✱

Eddig tart az uram naplója a brassói eseményekről. És most én folytatom... Talán nevek nélkül meselek. Ne ártsen ma nekik az én írásom, az én keresztény magyar asszonyi szívem e hálás köszönete...

A brassói zsidó-nőegylet alelnökénél jártam (feje alól adta ide a vánkost az én rabvackom puhítására) és láttam egy pompás, gyémántos arany barkötőt a vitrinjében ezzel a vésettél: „Örök hálával a székely hadosztály tisztjei.” Pironkodva és szomorúan mondta nekem: „Ó, ha csak sejtettem volna is, hogy megkérhettem volna őket: adják az árát az éhező legénységnek s hagyják nekem emlékül a fényképüket! Nem tudok neki örülni, amíg egy fogoly magyar lesz itt...”

Weisz néni senkisének küldött „emléket”, ő nem a hivatalos jótékonyság nemtője volt, hanem maga az élő, forró, édes, könnyörülő és áldozó anyaszív! Weisz néni csomagjainak eredetét tilos volt elárulni azok előtt, akiknek küldte őket, — ő így akarta. Pedig az egész nőegyleti akció a Weisz néni drága szívének ötlete, vágya volt... Egy délután, mikor a városban jártam, a „santinela” ékes névre hallgató fegyőrömmel, beszaladtam a fekete-utcai szerény lakásba, elujságolni, hogy huszonnyolc tisztet kaptunk éjjel, akik szökni akartak az aradi várból. Büntetésül kerültek a fellelgyárba. Van-e ruhájuk, cipőjük? Van olyan, amilyen, inkább éhesek, mert négy napig jöttek menázi nélkül. Weisz néni kerül-fordul, tárgyal a hegyi-francia idiómán lovagias kísérrömmel, aki a konyhán maradt; aztán megindulunk, — két malomkeréknyi friss kenyérrel a santinela háta alatt, — fel a hegynek, hazafelé. Janka és Ibolya még utánunk

szaladtak egy kiló vajjal, teával, cukorral s közben megtudtam, hogy másnapig, míg új kenyeret süttetnek, a kilenctagu Weisz-családnak két száraz zsemlyéje maradt...

Hisz éppen ez az, ami felejtethetlenné, örökké ragyogóvá teszi az én szívem számára a brassói zsidó legendába való, szinte transzcendentális jóságát, hogy a középsorsú, a kötött jövedelmű, latéinert zsidóság áldozott, adott, két kézzel, nyitott szívvel, kéretlenül és kilobogó magyar érzéssel. Én nem a milliomosokkal találkoztam, nem a gazdagokat láttam alamizsnálkodni, hanem a szegényeket: áldozni. Óh, mekkora különbség ez Isten és az Ő képére hasonlatosak előtt!... Az a két kenyér, amit a Weisz-gyerekek szájától vittem el az aradi szökvények számára, be hatalmas sullyal fog esni az Itélet Házában a magyarság mérlegébe! És az a pár jó cipő és az a pár ruhadarab, amit Weisz Nándi, a fiatal szobrász, szükös gardrójából cipelt fel utánam a fellelgyár kapujáig két rongyosom számára: bizony-bizony betakar minden sárga foltot a magyar hűség trikolórjaként...

Dehát ez csak egy eset és csak Weiszékről, pedig a Weiszékkal megismétlődött tizszer, huszszor és mennyien voltak még rajtuk kívül!

Egy zsidó postafőtiszt családja, — az apa megtagadta az esküt, — hogy ki ne utasítsák őket, lakásukon alkalmi kereskedést nyitott. Az első oláh betöréskor kirabolták, minden értéküktől megfosztották s a család azóta még alig tért annyira magához, hogy a legszükségesebbeket beszerezze. Az „alkalmi bolt” forgótőke és gyakorlat híján, alig hozta meg a négy gyerek betevő falatját. De az a Cenk tövén álló ház, a második emeletén, a szük lakásban egy területalkalmas tündérmesét őrzött, amelynek szezamos varázsigéje ez volt: internált magyar...

Egy zsidó ügyvédnek, aki szintén megtagadta — valamennyi zsidó orvos és ügyvéd megtagadta! — az esküt, — tündöklő szépségű és intelligenciájú fiatal felesége a zaklatások zaklatását tűrte, szenvedte az oláh policájtól, mert jogos gyanuba vették, hogy az ő kezével sikerül a magyar tisztek sűrű szökése. Házkutatás napirenden volt náluk. Hogy ilyenkor nemcsak szíjzárók és ezüsttárcák, hanem finom fehérneműdarabok is eltűntek szép számmal: ezt még elviselték nyugodt szívvel; de mikor a fiatal hűvest letartóztatták — a katonai parancsnokságon s női izlését látta fenyegetve (fenyegetve? eh, ne szépítsük: megtámadottan) — akkor megfogadta, hogy felhagynak a foglyokkal s nem lépik át többé a Centrala küszöbét látogatási engedélyért. Ennek a drága teremtésnek aztán én lettem a fellelgyári „expozitúra”. Valaki szökni akart? megjelenttem neki. (Az én rendes másodnapos kimenőimet elég gyanútlanul engedélyezték az első, emberséges parancsnoktól kapott kiváltság szokásjogán.) A szép asszony szállította a hamis utlevelet, a civilruhát, a kellő pénzt, mindent, — habár őt sose látta a fellelgyár környéke az affér után. Ez a család olyan üldözésben és akkora gyanuban állott egyébként az oláhok részéről, hogy az asszony fiatal kis medika hugát az elfogatás elől egy izben egy matrácós ládába dugták el, melyben majd megfulladt. Ez a kislány hordta tényleg a könyörgő és panaszos leveleinket a missziókhoz...

Nem fejeztem be a krónikát, mert bizony krónika ez, ha mesének tűnik is az emlékező háladatosság és szeretet harmatesillogásán keresztül, — csak elteszem magamnak. Nekem édes öröm és enyhülés felmutatni a jóságos brassói szíveket, mert magyar szívek és legyen az Egyenlőség olvasóinak még edesebb öröm, mert — zsidó szívek is!

Judith.

Irta: Rosenakné Behr Blanka.

— Ugy beszélés, ahogy érte, fiam. Nem szabad a háboru előtti kereskedelmet a maival összevetned. A háboru kitörésekor a buza volt, mely legelőször drágult és a munkás ezen címen kérte a béremelést, ami viszont az ipari cikkek emelkedését vonta maga után. Persze, hogy egészségtelen a kereskedelem mai formája. De ez átmeneti és a háboru szüleménye. A békével ez egy csapásra megszűnik. De amíg anyaghiány miatt és ezer és egy okból termelni nem tudunk, a szükséglet meg napról-napra nagyobb és a kereskedőnek elő kell teremtenie az árut: ilyenkor nem nézheti, első kézből jut-e hozzá. Ha nem így lett volna, egyáltalán nem folytatódik tovább a háboru néhány hónapnál. Megakadt volna minden. Hogy a kereskedő munka nélkül gazdagodnék? Ugyan mutass egy bocskoros tótnak egy hivatalnokembert, ki napestig körmöl és mondj neki, hogy ez az ember sokat dolgozott. Ugyancsak nagyot nézne, mert neki a drótozás meg a kapálás meg munkaszámba.

Szép szobában, íróasztal előtt dolgozni az ő szemében csak idiólopást jelent.

Ugyanilyen értelemmel mondhatták Csikéknál, hogy munka nélkül gazdagodunk.

Mikor az Alföldön volt boltom, hajnalban nyitotunk a piac miatt és dolgoztunk napestig. A tudom belefáradt, míg egy ruhára való szövetet eladtam. Vigyázott akkor a nép a garasra, végigjárta az összes boltot, kirakatta az egész portékát, míg valamit megvett. Csakhogy azt nem kérdezték, ismertem-e a birkát, amelyiknek gyapjából való a szövet. Hány álmatlan éjszakát töltöttem, ha az adósaim nem fizettek, mert hitelre adtunk akkoriban. Hogy voltak, akik meggazdagodtak? Mutass olyan foglalkozást, ahol nem akad ügyes, ki sokszor érdemtelenül, tehetséges, aki érdeme szerint viszi nagyra. Csakhogy a zsidónál nem a sarki hordárt veszik észre, hanem a bankárt, meg a nagykereskedőt. Mi lenne az országból kereskedelem nélkül? Hisz tanultad a történelemből, hogy azok az országok virágoztak fel, melyek nagy kereskedelmet folytattak.

Próbálkoztak itt fiam mindenféle keresztény szövetkezettel évek előtt. Mindre ráfizettek. Mert az urak vezették, kényelmesen. A zsidó pedig dolgozik, azért tudott fennmaradni minden elnyomás dacára. Könnyű a zsidót szidni, de nehéz elleni nélküle. Látnod, a gróf is hivat folyton: — Legalább tanácsoljon valamit, ha már faképnél hagyott, — mondta legutóbb.

Az öreg Schvartz nem szerette, ha lánya eljár Székely dr.-ékhoz. Pedig a doktor sosem említette a lányka előtt bátyját.

— Tölem félti Magát az öreg ur, — tréfálkozott Székely Árpád, a legidősebb fiu.

Judithot bántotta atyja bizalmatlansága. Cselekedni akart. Megleste a doktort látogatásai után és hozzácsatlakozott. Egyenesen a dologra tért. Elmondta, mint leste el 4 év előtt önkéntelenül atyja titkát. Bátyja címét kérte, írni akart neki. Közben puhítani akarta az apját. Okleveles tanítónő létére remélte, hogy némi hatással lehet már apjára.

A doktor egyszerre zárkózott lett. — Nem ajánlom, Judithka, — mondotta neki. — Az ilyen megrögzött öreg ember ma még kevésbé enged álláspontjából. Anyával lett öregebb, közelebb jött a sírhoz, félti a túlvilági fidvösségét. A címet ideadni nem áll jogomban.

Mikor Judith leverten hazaérkezett, atyját halavá nyan látta belámolyogni a boltajtón: — Mindennek vége, — mondta rekedten, — a bolgárok klugrottak a szövetségből, megingott a front. (Folyt. köv.)

NAPTÁR.

Nasárnap, május 8, niszán 30, Hétfő ifj. 1, Kedd 2, Szerda 3, csüt. 4, péntek 5, szombat 6. — Heti szidra: Kedősim. (M. III. 19—20. f.). Háftoro: Vájhi dvár há-Sém éláj. (Ezék. 22 f. 1—16. v.). — Szombat bejövetele: 7 ó. 15 p. — Kimenetele: 7 ó. 55 p. — II. Perek.

KÖZGAZDASÁG.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósága ezévi május 12-re egybehivandó rendkívüli közgyűlésnek indítványozni fogja, hogy emelje a társulat alaptőkéjét 49.500.000 koronára.

Az első Magyar Papiripar r.-t. f. é. április 30-án megtartott közgyűlése elhatározta, hogy az 1919. év 3.171.663.61 korona kimutatott nyereségéből megfelelő tartalékolások után részvényenkint 24 korona (12 százalék) osztalékot fizet.

PÁLYÁZATOK.

Díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 5 K, vaságon szedett betűkből 8 K.

Pályázatok felvétele: Lipót-körut 26.

A „Haladás” Izr. Imaház előjárósága pályázatot hirdet egy főkantori állásra. A pályázótól megkívánatik, hogy kellemes hangja és jó előadó képessége legyen. Magyar honos pályázók ajánlataikat nyújtsák be, vagy személyesen jelentkezzenek Link Lipót előjáró urnál, Rákóczi-ut 55. sz. Fizetés megegyezés szerint. (Az eddigi főkantornak körülbelül 70.000—80.000 korona évi összjövedelme volt.) 79

Kerestetik: 1. Egy alkalmas bachur, ki jiré somájim, két gemoró tafausz fiuövendékhez. Fizetés teljes ellátáson kívül pénzbeli is, megegyezés szerint. 2. Egnéhány gemoró tafausz fiuhoz, délutáni órákra egy alkalmas bachur, ki a délelőtti órákban siur-hoz is mehetne. Fizetés: vándorkoszt mellett pénzbeli is, megegyezés szerint. 3. Faluhelyre nőtlen sóchet, esetleg ófósz-sóchet is, orth. kabólósz-szal. Fizetés megegyezés szerint. Ajánlatok kéretnek következő címre: Löblovits Bernát főrabbi, Kiskőrös. 1081

Festő és mázoló munkák szakszerű kivitelet vállalkozás, árajánlat, költségvetéssel szolgál **Pásztor Herman** szobafestő és mázoló Budapest, VII., Dembinszky-utca 30. Telefon: „József” 74—25.

Valódi haj- és Pell-Scheitlikat és modern **Sionokat** szállít **MAYER GROSS jun. MUNKÁCS.** Sionokat készítő nőknek szállítok hozzávaló Eisengarnband-ot gyári áron.

Gleichenberg fürdőhelyen (Stájerország) megnyílt Eisen Salamonnak szigorúan orthodox kóser vendéglője. Elsőrendű konyha, mérsékelt árak. Élelmezés biztosítva. Számos látogatást kér **Eisen Salamon** vendéglős, Gleichenberg, Stájerország.

Minden zsidó házbán nélkülözhetetlen a megbízható, de jó minőségű és erősen habzó **שַׁפָּן szappan** mely nem drágább a másfajta szappanoknál. 1 nagy dupla drb. **שַׁפָּן** 1 drb. oroszlanok védjeggyel, 15.— koróna. 1 nagy dupla drb. **שַׁפָּן** 1 drb. oroszlanok védjeggyel, 15.— koróna. 1 nagy dupla drb. **שַׁפָּן** 1 drb. oroszlanok védjeggyel, 15.— koróna. 1 nagy dupla drb. **שַׁפָּן** 1 drb. oroszlanok védjeggyel, 15.— koróna. **Okvetlen szükséges** a névre és védjegyre figyelni nehogy silányabb utánzatot fogadjon el. **Mindenütt kapható!** Szombat és ünnepnap zárva! **KASSER és LICHTMAN** kozmetikai és vegyészeti gyár lerakata, Budapest, IX., Gróf Haller-u. 48.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Hirdetési díjszabás: Minden szó egyszeri beiktatása 6 K, vastagon szedett betűkből 10 K.
Apró hirdetések felvétele: Lipót-körut 26.
Jelígés levelek ugyanoda intézendők.

Férjhez adnám szép, intelligens és mindenben kifogástalan, 20 éves leányomat, fiatal orvoshoz, 28 éves korig. Hozománya 200 ezer korona, 3 szoba modern berendezés, zongora, kelengye. Cim: „Urileány” jelígre kiadóba. Közvetítők kizárva. 122

Férjhez adnám leányomat intelligens izr. fiatalemberhez. Hozománya 200.000 korona. Ajánlatokat „Minden együtt” jelígen a kiadóba. 129

Izr. okl. tanító, ki a német nyelvet tökéletesen bírja és a gazdasághoz is ért, gazdasághoz mint háztanító ajánlkozik. Ajánlatok „Kérésre bemutatkozom” jelígre a kiadóhivatalba kéretnek. 133

Bádogos- és szerelőmester jobb házfelügyelői állást keres. IX., Tompa-u. 17/b. Simon Vilmos. 1076

Házasságokat csak kimondott jobb körökben ajánl megbízható diskrét jobb összeköttetéssel bíró Fischer Lajos irodája, Dohány-u. 68., III. 14. 1077

Háziasan nevelt leányomat férjhez adnám egy jobb modoru iparoshoz. Hozomány 12.000 korona, egy szoba bútor, szép kelengye és konyhaberendezés. „Őszi rózsá” 20. jelíge a kiadóba. 128

Orthodox kerületben házassággal főrabbinak nőtlének jelentkezzenek. „Fényképpel” jelíge alatt kiadóba. 123

Egy zsidó férfi kéri hitvestvéreit, segítsék használt ruhával. Jelíge: „Kölcsönt visszafizetem” a kiadóba. 1070

35 éves, nőtlen elektrotechnikus és vízvezeték-szerelő részére a VI. kerületben megfelelő helyiség kiadó. Ajánlatok „Elektrotechnikus” jelígre a kiadóba. 1068

Férjhez adnám 27 éves, csinos, házias, szorgalmas, művelt, több nyelvet beszélő leányomat 100.000 K hozománnyal, intelligens zsidó kereskedőhöz v. elektrotechnikushoz. Ajánlatok „Lakás, műhely” jelígre a kiadóba. 1069

Házvezetőnő, cseléd mellé, vidékre kerestetik. Ajánlatok „Sürgős” jelígre a kiadóba. 1075

Félmillió évi jövedelemmel, stb., ingatlanokkal rendelkező, 54 éves, özv. izr., körülbelül hasonló anyagiakkal és lakással rendelkező, egyszerű, szép, fess, 50 év körüli, jó lelkű, zsidó nőt keres. Megkeresések „Polgáris” jelígre kiadóba. 1074

Szakácsnőt, szigorúan orthodoxot, ki háztartásban is segédkezik, azonnal felvesz Schvarcz Vilmos, Kiskőrös 1073

Érettségizett leány, elemista, polgárlista tanítását vállalja. „Medika” jelígre kiadóba. 1072

Házvezetőnők, házikisasszonyok ajánlkoznak, Rákóczi-ut 53. Házvezetőnők irodája. 1071

Karsbadba keres utitársnőt szolid urileány. „Ki-ki saját költségén” jelígre kiadóhivatalba. 118

34 éves, nőtlen magánhivatalnok benősülne csakis nagyon vallásos zsidó házba. Kizárólag teljes című levelekre válaszolok. „Most, amikor minden virág nyílik” jelígre Lipót-körut 26. kiadóba. 1082

Szobafestést féregmentesen, modern kivitelben legelőcsöbbsen vállalom, Herskovits, Cserhát-utca 16-18. Levelezőlapra hívásra elmegyek. 1080

Szerény igényű jobb leány felvétetik két nagyobb leányka mellé. Ki a háztartásban is jártas, német nyelvet bír, előnyben részesül. Cim: Újpest, városháza, Kohn és Fischer. 137

Fehérneművarrónő vidékre ajánlkozik, Bermann, Izabella-u. 70., III. em. 3. 1079

Nősülésre, benősülésre keresünk 40 éves, önálló nyomdász részére munkaalkalommal, lehetőleg 30 évnél nem fiatalabb, testileg, lelkileg szép, művelt leányt. Leveleket a kiadóba „A stil az ember képmása” címen kérünk. 136

Keresek intelligens, egészséges, jellemes, zsidó férjet, egy csinos, 29 éves, 500.000 K vagyonnal rendelkező árva leány részére. Ajánlatok teljes címmel „Sógornő” jelígre a kiadóba. Ügynökök kizárva. Diszkrétció biztosítva. 1078

Szőrmeárut félárban vásárolhat. Javítást, szőrmefestést elfogad Glaser szűcsmester, Izabella-utca 68. 1083

23 éves, jó megjelenésű zsidó fiatalember elvonná valóságos család szép leányát. Vagyon mellékes. Fényképes ajánlatokat kiadóba „Jólelkűség” jelíge alatt. 1084

Az elegáns világ cipőkrémje

Gyártja: Herczeg Géza, V., Bálvány-utca 16.

Fővárosi
CIRKUS
Városliget

Naponta este 7 órakor
Csütörtök, szombat, vasár- és ünnepnap d. u. 1/2 órákor **nagy előadás.**
családi és gyermekelőadás.
Telefon-szám: 55-55.

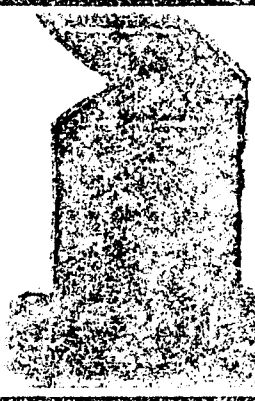
Fehérneműek Székely Jenő
Kármayer-utca 2. sz.
:: leszállított árban. :: Szerviztér sarok.

Divatárusnők
részére kellék-osztályt nyitottam!
FRIEDMANN, Király-u. 8, udvarban.

Alkalmi vétel!
Kalapszalma, szalag stb. legelőcsöbbsen.
Vidékre is küldök.

Foulard selyem (pettyes) 100 cm. széles 395 K
Crep de Chine minden színben ... 600 K
Nyersselyem dupla széles ... 390 K
Garné ... 120 cm. széles, minden színben 125 K

Lefkovits Mór nődivat-áruházában,
Budapest, IV., Hajó-utca 12-14. sz. belváros.

A m. kir. kiz. szabadalmazott Hennefeld Ignác-féle **jégszekrények**
Budapest, VI., Gróf Zichy Jenő-u. 5. Váci-körut mellett.
Alapítva 1836-ban. Telefonszám: 114-29

Belül márkólapokkal vannak burkolva, nem rozsdásodnak, nem oxidálódnak és nem piszkolódnak, legjobban ajánlatok. A Hennefeld-féle jégszekrények a javítás teljesen ki van zárva; nincs lefolyó csapjuk, mely mindig csepeg, hanem a jégtartó alatt vízgyűjtővel vannak ellátva, ahová a jégviz lefolyik. A jégtartó könnyen kivethető. A jég a szekrényben mindig szárazon fekszik, ezáltal 60% jégmegtakarítás érhető el.

Sósfürdő

Budapest-Kelenföld. Telefon: József 81-75. **Egész éven át nyitva!**
Elsőrangú szobák. Elsőrendű étterem.

Szőnyeg-, függöny-, szőrmemegóvás, pormentesítés, szőnyegmosás és javítás
FISCHER VACUUM R-T. VII., Dob-utca 9. (Saját ház.)
Telefonszámok: József 10-72 és József 60-38.

Egy millió osztrák koronát vagy magas járadékot kaphat bárki **250-300.000 magyar** koronaért életbiztosítással kapcsolatban orvosi vizsgálat nélkül is. Részletekben is kiíratott. Közvetítőket honorálunk.
Weisz bank- és tőzsde-bizományiroda, Budapest, Szabadság-tér 8. (Udvarban)